

Stort interview med Dronningen:

“Jeg håber, at hele Danmark vil fejre 100-året for Genforeningen

Side 6

Hvad betyder Genforeningen?
10 kendte svarer

Side 16, 30 og 40

Genforeningssten er
unikke i Europa

Side 37

Quiz: Har du styr på
Genforeningen?

Side 29

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Foto: Thomas Tolstrup

Stort interview med Dronningen om Genforeningen 6

5 Leder

Af Jens Andresen

6 “Jeg håber, at hele Danmark vil fejre 100-året for Genforeningen”

Interview med dronning Margrethe

16 Hvad betyder Genforeningen?

Statsminister Mette Frederiksen, udenrigsminister Jeppe Kofod, EU-kommissær Margrethe Vestager og ministerpræsident Daniel Günther svarer

18 “Genforeningen skabte nutidens Danmark”

Interview med historiker Hans Schultz Hansen

24 “Det er ikke os, der har flyttet os. Det har grænsen”

Interview med Hinrich Jürgensen og Jens A. Christiansen

26 Intet dansk mindretal uden Grænseforeningen

27 Anmeldelse: “Grænsen, folket og staten”

Af Jes Fabricius Møller

Foto: Socialdemokratiet

Hvad betyder Genforeningen? 10 kendte svarer 16

Foto: Allan Niss

100 koncerter om Genforeningen 34

29 Quiz: Har du styr på Genforeningen?

30 Hvad betyder Genforeningen?

Ambassadør Friis Arne Petersen, direktør Lykke Friis, MF Bertel Haarder og forfatter Özlem Cekic svarer

32 Det sker i 2020

34 100 koncerter om Genforeningen

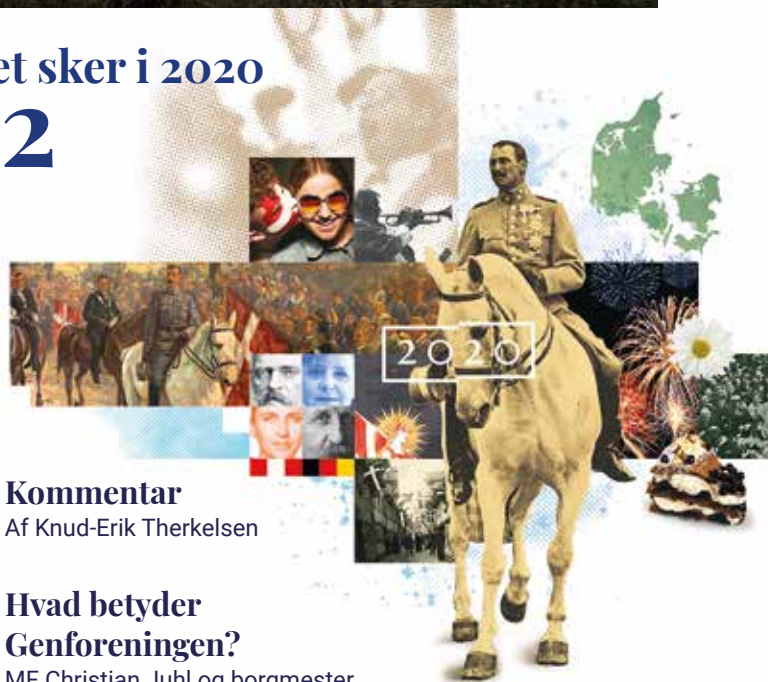
37 Genforeningssten er unikke i Europa

Genforeningssten er unikke i Europa 37

Foto: Thomas Tolstrup

Det sker i 2020 32

38 Kommentar

Af Knud-Erik Therkelsen

40 Hvad betyder Genforeningen?

MF Christian Juhl og borgmester
Thomas Andresen svarer

42 Nye bøger om Genforeningen

44 Det sker i lokalforeningerne

48 En genforeningsrose er en genforeningsrose

Af Anna-Lise Bjerager
ansv. redaktør

Kære læser

Velkommen til denne jubilæums-udgave om Genforeningen 1920-2020. Der er tale om et særnummer af magasinet *Grænsen*, der leveres til Grænseforeningens medlemmer seks gange om året. Læsere af *Weekendavisen* og *Kristeligt Dagblad* får leveret jubilæumsudgaven som et indstik i avisen.

Læs bl.a. stort interview med Dronning Margrethe om hendes forhold til Sønderjylland og Slesvig, som har spillet en væsentlig rolle i det glücksborgske kongehus. Læs også interview med statsminister Mette Frederiksen og en række andre politikere og beslutningstagere om, hvad Genforeningen betyder for dem.

Få det historiske overblik i interview med Hans Schultz Hansen, der har skrevet bogen *Genforeningen* og gæt 10 rigtige i genforeningsquizen. Sidst, men ikke mindst: Lad dig inspirere til at deltage i de mange arrangementer, der finder sted i hele landet i 2020, og til at læse nogle af de mange nye bøger om Genforeningen.

Rigtig god læselyst!

Vil du være med til at fejre 100-året for Genforeningen?

Så bliv gratis medlem af Grænseforeningen i et halvt år og støt arbejdet for det danske mindretal i Sydslesvig og det dansk-tyske grænseland

Som medlem af Grænseforeningen modtager du GrænSEN, magasinet om mindretal, sprog og kultur, 6 gange årligt

Modtag 3 numre gratis

Bliv medlem på www.graenseforeningen.dk eller ring 3311 3063

Tilbuddet udløber den 31. december 2020. Medlemskabet er uforpligtende og ophører automatisk efter et halvt år.

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Genforeningen er en fest værd

Af Jens Andresen
Formand i Grænseforeningen

Hendes Majestæt Dronningen udtrykker i et interview i denne jubilæumsudgave et håb om, at 100-året for Genforeningen vil blive fejret i hele Danmark i 2020.

Det håb deler vi i høj grad i Grænseforeningen. Markeringen af genforeningsjubilæet indledes med en konference på Christiansborg den 10. januar, som Folketinget og Grænseforeningen står bag, og kulminerer med festligheder i Sønderjylland og resten af landet i sommeren 2020. Fejres skal selve Genforeningen 1920 af Sønderjylland med Danmark og selve den måde, hvorpå landegrænsen mellem Danmark og Tyskland blev fastlagt: Ved folkeafstemning på demokratisk vis.

Men skal grænsedragningen i 1920 fejres i en tid, hvor befolkningen er delt i spørgsmålet om, hvordan en landegrænse skal fungere, kunne man spørge. Mange ønsker, at landegrænsen i hvert fald i hverdagen opleves så usynlig og så lidt generende som muligt. Andre synes, at landegrænsen skal være mere synlig og fungere med mere kontrol og overvågning.

Uanset disse opfattelser så forandres grænsen løbende. Nogle af os husker den dansk-tyske grænse lige efter Anden Verdenskrig og kan nemt få øje på de positive forandringer, der er sket op til i dag, grænsekontrol eller ej.

Væsentligere end den fysiske landegræn-

se er dog den mentale grænse, som vi som borgere i landene på begge sider af den dansk-tyske grænse har i vore hoveder. Her er de største forandringer sket: Tidligere tiders spændinger mellem dansk og tysk eksisterer stort set ikke længere.

Dronningen udtaler i interviewet, "at et grænseland både er et sted, hvor der er en bro, og et sted, hvor der er en grænse, der skiller. Der er forskel, og man skal ikke kunstigt udjævne forskellene".

Dette falder helt i tråd med Grænseforeningens formål, nemlig at støtte danskheden i grænselandet og dermed især det danske mindretal i Sydslesvig, som helt naturligt også fungerer som brobygger mellem de to landes kulturer.

Tyskerne har forandret sig i løbet af de 100 år, men det har vi danskere sandelig også. Disse ændringer afspejles i den fredelige sameksistens i grænselandet.

Forfatteren Sten Kaalø udtrykker det så fint i et digt, der blev præsenteret ved Grænselandsudstillingens åbning på Museumsberg i Flensborg i november 2019: "Grænsen / Findes / Overskrides / Flytter sig i os."

Genforeningen, grænsedragningen og grænselandets positive udvikling er bestemt en fest værd i 2020, og vi glæder os til festen sammen med hele Danmark.

H.M. Dronningen:

“Jeg håber, at
hele Danmark vil
fejre 100-året for
Genforeningen

Af Anna-Lise Bjerager Foto: Thomas Tolstrup

INTERVIEW: Hendes Majestæt Dronningen fortæller i dette interview med magasinet *Grænsen* om sit forhold til Sønderjylland og Slesvig. Et forhold, der er præget af hendes egen slægtshistorie helt tilbage til hendes tipoldefar, kong Christian 9., der blev født på Gottorp Slot i hertugdømmet Slesvig i 1818, til hendes barndom under besættelsen med de lykkelige somre på Graasten Slot og op til vore dage, hvor Dronningen glæder sig til at deltage i festlighederne i anledning af 100-året for Genforeningen i 2020

Der bliver vist vej op ad den brede trappe i Christian IX's Palæ på Amalienborg, hvor dronning Margrethe venter i sit private bibliotek. Fotografen og journalisten kaster et hastigt blik ud af de store dobbelte glasdøre mod balkonen ud til slotspladsen, hvor danskerne trofast møder op med Dannebrogssflag hvert år på Dronningens fødselsdag den 16. april.

I 2020 vil der sikkert møde endnu flere op på Amalienborg Slotsplads, for da fylder Dronningen 80 år. Denne glædelige begivenhed vil blive fejret omtrent på samme tid, som 80-året for besættelsen den 9. april vil blive husket. At glæde og sorg kan følges ad, gælder også Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920, der skete på en dyster baggrund: To krige var gået forud med nederlaget i 1864 og tabet af hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg som et afgørende nulpunkt for danskerne.

“

Tænk hvis vi i dag kørte sydpå og efter Kolding måtte konstatere, at Danmark kun gik dertil. Det er svært at forestille sig

H. M. Dronningen

Netop 100-året for Genforeningen, der også skal fejres i 2020, er anledningen til, at fotografen og journalisten er på vej op ad trappen på Amalienborg: Dronningen har sagt ja til et interview om sit forhold til Sønderjylland og Slesvig i anledning af de forestående genforeningsfestligheder i 2020. Et forhold, der er præget af Dronningens egen slægtshistorie helt tilbage til hendes tipoldefar, kong Christian 9., der blev født på Gottorp Slot i 1818 og voksede op på Glücksborg Slot i hertugdømmet Slesvig, hendes farfar, kong Christian 10., der red over den gamle grænse på sin hvide hest ved

Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920, og op til hendes egen tid som barn af besættelsen med de lykkelige somre på Graasten Slot.

Vi er nu nået frem til Dronningens bibliotek, og vores ankomst bliver meldt. Dronningen rejser sig fra sin stol og byder velkommen i det hyggelige bibliotek, hvor der er bøger fra gulv til loft, sofa og lænestole og skøn udsigt over slotshaven, Amaliehaven og Københavns havn mod syd. Da fotografen har knipset færdig, kan interviewet tage sin begyndelse.

Deres Majestæt. Tak for at De har sagt ja til et interview om Sønderjyllands genforening med Danmark, som vi til næste år markerer 100-året for. Hvad betyder Genforeningen for Dem?

“Jeg ser meget frem til 100-året for Genforeningen i 2020. For mig er det allervigtigste, at det bliver en fejring, som ikke kun drejer sig om Sønderjylland, men en fejring, som hele Danmark tager del i. Sådan var det jo netop i 1920, og det ser man bl.a. derved, at der blev rejst genforeningssten over alt i Danmark. Hele landet har været på den anden ende dengang: Efter nederlaget i 1864, hvor man havde mistet Slesvig og Holsten, fik man nu halvdelen af Slesvig tilbage igen. Tænk hvis vi i dag kørte sydpå og efter Kolding måtte konstatere, at Danmark kun gik dertil. Det er svært at forestille sig. Derfor forstår man så meget bedre den glæde, der herskede i 1920.”

De tog forskud på næste års festligheder ved at besøge Slesvig-Holsten og det danske mindretal i Sydslesvig i september 2019. De udtrykte bagefter, at besøget havde rørt Dem dybt. Hvorfor?

“Det var meget gribende, synes jeg. Især blev jeg grebet af, at de unge dansksindede sydslesvigere var så opmærksomme på deres egen identitet. De bor i Tyskland og er tyske statsborgere, men har samtidig det danske tilhørsforhold. Jeg var virkelig glad for at opleve, at det var så levende for dem. Det var jeg slet ikke klar over. Det kom tydeligt frem i den tale, som Johanne, en gymnasieelev på Duborg-Skolen i Flensborg, holdt, da jeg var på besøg. Det var en fantastisk tale, som jeg blev virkelig berørt af. Tænk, at det kunne siges på en så fin

*Dronningen tager imod
i sit private bibliotek på
Amalienborg.*

Den glücksborgske kongerække

I 1863 fik Danmark sin første glücksborgske konge, den ukendte tyske prins Christian af Glücksborg, født på Gottorp Slot i 1818 og opvokset på Glücksborg Slot ved Flensborg Fjord i hertugdømmet Slesvig. Prins Christian overtog den danske trone i 1863 efter den barnløse kong Frederik 7., der var af den oldenborgske slægt. Dronning Margrethe 2. er den femte regent i det glücksborgske kongehus. Århundreders strid mellem Danmark og Tyskland om herredømmet over Slesvig har været af afgørende betydning for det glücksborgske kongehus.

Foto: Wikimedia Commons

Kong Christian 9., født 1818.
Regent: 1863-1906

Kong Frederik 8., født 1843.
Regent: 1906-1912

måde, hvordan det er at tilhøre to kulturer. Det var stærkt.”

“De unge føler sig tilsyneladende meget slesvigske, men det gode er jo, at de bruger det danske sprog og derved netop identificerer sig som danske slesvigere. Det er også interessant, at så mange unge fra tyske familier finder hen til de danske skoler. Der er åbenbart noget stærkt ved det danske, som man gerne vil være en del af.”

De unge i det dansk-tyske grænseland er vokset op med både dansk og tysk. De er selv opvokset med en dansk far og en svensk mor. De har været gift med en franskmand, og begge deres sønner har giftet sig med kvinder fra andre lande. Hvilken betydning har det haft for Dem at leve med flere sprog og kulturer gennem hele livet?

“Det har for mig kun været en berigelse og ganske naturligt. I vores familie har det altid været sådan. Min mor havde været i Danmark i fem år, da jeg blev født, så vi talte kun dansk i hjemmet, da jeg var lille. Jeg husker, at jeg havde nemt ved at forstå det svenske, når min mor og jeg besøgte min

morfar (kong Gustav 6. Adolf af Sverige, red.) om sommeren. Problemet var, at mine svenske kusiner havde svært ved at forstå mig. Så derfor bad jeg min mor om at lære mig svensk, og hun læste højt for mig af Elsa Beskows svenske børnebøger.”

“Det var min mor meget om at gøre, at jeg og mine to søstre ikke kun skulle være hjemmefødinge, men at vi også skulle lære andre sprog og kulturer at kende. Derfor fik jeg allerede som lille engelskundervisning, vi havde forskellige unge engelske piger boende gennem mange år, og senere kom jeg til England på kostskole.”

“Modersmålet er måske den mest afgørende faktor i forhold til ens identitet. Sidenhen kan man lære andre sprog, og nogle af dem kan man få langt ind under huden. Sådan fik jeg det med engelsk. Derimod blev jeg aldrig rigtig god til tysk. Forholdet til det tyske sprog er i dag et andet, end da jeg var barn og ung. Dengang var krigen stadig tæt på, og der blev set skævt til alt, hvad der var tysk. Det bar undervisningen i skolerne nok præg af. Dertil kommer, at tysk er svært at lære, og sådan er vi mennesker jo: De fleste af os går helst den nemme vej.”

Foto: Wikimedia Commons

Foto: Amalienborgmuseet, Kongernes Samling

Foto: Amalienborgmuseet, Kongernes Samling

Foto: Keld Navntoft/Ritzau Scanpix

Kong Christian 10., født 1870.
Regent: 1912-1947

Kong Frederik 9., født 1899.
Regent: 1947-1972

Dronning Margrethe 2., født 16. april 1940.
Regent fra 1972

Deres tipoldefar, kong Christian 9., blev født i 1818 som prins Christian af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg på Gottorp Slot. Han voksede op på Glücksborg Slot på sydsiden af Flensborg Fjord, talte dansk med tysk accent og tjente på dansk side i 1. Slesvigske Krig 1848-50. Hvilke tanker gør De Dem om denne unge prins Christian?

“Prins Christian var ud af en stor børneflokk, og familien havde ingen penge. Han mistede tidligt sin far, Vilhelm af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, og det betød, at kong Frederik 6., der var Vilhelms gudfar, tog prins Christian og to af hans brødre til Danmark, hvor de fik deres uddannelse og voksede op, delvist hos Frederik 6. Min far kunne huske Christian 9. og hans bror, Hans. Min far havde en god evne til at gengive folks måde at tale på, og han gengav prins Hans: “Og så saaagde Frederik 6. til mig...”. Allerede som barn var jeg temmelig historisk interesseret, og det var en fantastisk tanke for mig, at min far kunne citere en, der havde kendt Frederik 6. Det var hos Frederik 6., at prins Christian fik sit stærke danske præg.”

“Jeg har kun besøgt Glücksborg Slot en

enkelt gang. Men jeg bor jo her i Christian IX’s Palæ, som Frederik 6. har indrettet og boede i frem til sin død i 1839. Christian 9. blev i øvrigt viet i Riddersalen i Frederik VIII’s palæ, hvor kronprinsparret bor i dag. Så det er primært her, jeg føler, at slægten hører til.”

En af kong Christian 9.’s første opgaver som konge fra 1863 var at underskrive Novemberforfatningen, hvilket han i første omgang nægtede. Novemberforfatningen knyttede Danmark og Slesvig sammen, mens Holsten og Lauenborg fortsat stod udenfor. Dette førte til krigen i 1864, og kongen overvejede at abdicere. Hvordan har kong Christian 9. haft det i den situation, tror De?

“Det har jo været et frygteligt dilemma for ham. Der har givet været kredse i Danmark, som så skævt til Christian 9. og hans hustru, dronning Louise, der var født som prinsesse af Hessen-Kassel, men havde fået en dansk opdragelse. Christian 9. har følt en forpligtelse til at holde sammen på tingene og handlet, som han fandt rigtigt i den givne situation. Men det endte jo galt under alle omstændigheder. Krigen i 1864 blev en realitet.”

Kong Christian 9. og dronning Louise blev kaldt Europas svigerforældre. Jes Fabricius Møller skriver i sin bog, 'Dynastiet Glücksborg', at parret førte en meget dygtig ægteskabspolitik ved at afsætte to døtre, Dagmar og Alexandra, til henholdsvis Rusland og Storbritannien, der kunne beskytte Danmark mod preussisk aggression. Hvad siger De til det?

“Sådan foregik det jo i alle fyrstelige familier i Europa dengang. Men interessant er det da, at Dagmar blev gift med den fremtidige zar af Rusland, og Alexandra blev gift med den fremtidige engelske konge. Man har givetvis følt, at disse prinsesser, der kom fra et lille land, havde brug for at søge ly hos andre i den givne situation.”

“

Jeg husker i allerhøjeste grad familiens ophold på Graasten Slot. Det sted, hvor man har haft sine sommerferier med sin familie, er ofte forbundet med ens bedste minder

H. M. Dronningen

Frederik 8., deres oldefar, blev konge i 1906 som 63-årig, men nåede kun at være konge i seks år. Hvordan vurderer De Frederik 8.'s rolle i forhold til Slesvig?

“Det var så synd, at Frederik 8. kom til at leve så kort. Han havde mange egenskaber og var en velbegavet mand. Men han fik ikke rigtig tid til at sætte sit præg på nogen ting – heller ikke i forhold til Slesvig.”

Christian 10., deres farfar, blev konge som 42-årig i 1912. Efter Første Verdenskrigs afslutning og ved udsigten til, at Slesvig kunne blive en del af det danske rige, skrev han i

sin dagbog for at takke Gud: "Han lader os i Ydmyghed og med Tak modtage dem, når Genforeningens Time slaar". Kan De sætte Dem ind i de stærke følelser, som Christian 10. her giver udtryk for?

“Ja, det kan jeg godt. Christian 10. blev født i 1870, kun seks år efter nederlaget i 1864. Det vil sige, at hele hans barndom og ungdom har været i lyset af 1864. For nogle år siden udkom Knud J.V. Jespersens meget fine bog *Rytterkongen* om Christian 10. Indledningen er en beskrivelse af genforeningsdagene i 1920. Da jeg læste det, sad jeg og tudbrølede, simpelthen. Christian 10. så meget op til sin farfar, Christian 9., ja, han forguede ham nærmest, vil jeg tro. Han må have følt, at han nu rakte hånden til sin afdøde farfar: Nu kommer det tabte tilbage igen. Det må virkelig have været stort for ham. Samtidig var Christian 10. officer med liv og sjæl og i mange år øverste chef for Livgarden, så jeg tror, at nederlaget i 1864 har naget ham lige så meget som dem, der faktisk havde oplevet krigen.”

Efter folkeafstemningerne i Nordslesvig den 10. februar og i Mellemslesvig den 14. marts 1920 stod det klart, at Nordslesvig ville 'hjem' til Danmark, mens flertallet i Mellemslesvig var tysk. Nationale og konservative mente, at grænsen af historiske grunde måtte flyttes længere mod syd. Blandt fortalere for dette var også Christian 10., der afskedigede regeringen Zahle under Påskekrisen i 1920 og blev beskyldt for statskup. Christian 10. ønskede stærkt, at kongeslægten Glücksborg skulle blive den, der fik Slesvig tilbage til Danmark. Forstår De denne dynastiske forpligtelse, som kong Christian 10. har følt?

“Det kan jeg til en vis grad sætte mig ind i. Vi kaldes stadigvæk den glücksborgske linje, men siden Christian 9.'s tid – og også fordi Danmark mistede hele dette område – tænker man jo ikke på sin slægt som 'glücksborgsk'. I dag er det først og fremmest Danmark, det gælder. Glücksborg ligger på sydsiden af Flensborg Fjord. På nordsiden ligger Graasten med alt det, vi kender og holder af.”

Det ikoniske billede af kong Christian 10., der rider over den gamle grænse ved Frederikshøj nord for Christiansfeld på sin hvide

hest den 10. juli 1920 og tager en lille pige op til sig på hesten, er kommet til at stå som symbolet på Genforeningen. Hvad tænker De, når De ser dette billede?

“Jeg tænker, at det billede er noget helt enestående. Christian 10. havde den gave at kunne reagere helt rigtigt på det rigtige tidspunkt, og den gave brugte han, da han tog pigen op til sig på hesten. Jeg tror helt sikkert, han har kendt til Henrik Pontoppidans digt: “Det lyder som et Eventyr, et Sagn fra gamle Dage. En røvet Datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage” fra 1918. Men jeg tror alligevel, at pigen blev løftet op ganske spontant. Jeg tror, han har været opfyldt af, at han nu red ind i det genvundne land.”

“Jeg har også tit tænkt på, at han og hans hustru, dronning Alexandrine, min farmor, aldrig kom syd for grænsen. Hvis de skulle til Mecklenburg, hvor min farmor stammede fra, tog de færgen Gedser-Warnemünde, så man undgik at rejse igennem Slesvig. Nu var det 1920, og han fik lov at ride ind i det land og se hvor vidunderligt smukt, det er.”

Kong Christian 10. blev med Genforeningen en populær konge i Danmark og dette forstærkedes under den tyske besættelse af Danmark, hvor han kom til at stå som et samlende symbol. Ved hans død i 1947, da De selv var syv år gammel, blev Deres far, Frederik 9., ny konge. Hvordan var hans forhold til Sønderjylland og Slesvig, sådan som De husker det?

“Min far havde jo deltaget i fejringen af Genforeningen den 10. juli 1920, hvor han red over den gamle grænse med sin far og sin bror, Arveprins Knud. Hverken min far eller Knud var særligt glade for at ride. Min fars beskrivelse af riddet over grænsen lød: “Da vi kom til æresporten, ville krikken sgu kun gå sidelæns”. Han havde sin egen bramfrie måde at udtrykke sig på. Men ellers var det en begivenhed, som også gjorde stort indtryk på min far.”

I årene efter Anden Verdenskrig var forholdet til Tyskland på et lavpunkt. Det kom indirekte til udtryk, da kong Frederik 9. holdt tale ved markeringen af 100-året for Dybbøl i 1964: “Dybbøl! Intet andet Navn har i Danmark skønnere klang. I dag har vi i dyb

Ærbødighed mindedes alle dem, der faldt her for 100 år siden. De kendte ikke Ordet: Hvad kan det nytte? De kendte kun: Hold ud og gå på!” Hvilke overvejelser tror De, Deres far har haft, da han holdt den tale?

“Min far var ikke typen, der brød sig meget om det udsagn: “Hvad kan det nytte”. Der var sandelig også nogen, der fik vældig ondt i håret over, at han sagde sådan. Jeg var selv til stede den dag på Dybbøl, og jeg kan huske, at jeg tænkte, at det var flot sagt. Det var så rigtigt. Jeg kunne kun samtykke.”

I 1935 fik Deres forældre, kong Frederik 9. og dronning Ingrid, overdraget Graasten Slot, som den danske stat havde overtaget i 1920. Deres forældre tilbragte somrene på Graasten Slot og samlede familien, og De har selv fortsat traditionen med at anvende slottet i løbet af sommeren. Hvad betød det for Dem at komme til Sønderjylland dengang, og hvad betyder det i dag?

“Jeg husker i allerhøjeste grad familiens ophold på Graasten Slot. Det sted, hvor man har haft sine sommerferier med sin familie, er ofte forbundet med ens bedste minder. Jeg er kommet på Graasten Slot, fra jeg var spæd, det vil sige i somrene 1940, 1941 og 1942. Man ønskede ikke, at kronprinsparret var så langt væk fra København i 1943, fordi kong Christian 10. var faldet af hesten i efteråret 1942, hvilket bevirkede, at han blev meget syg, men gudskelov blev rask igen. I 1944 var der slet ikke tale om at kunne komme så langt væk fra København på grund af krigen, så vi kom først tilbage til Graasten i sensommeren 1945. Da kunne jeg nå håndtagene på dørene, husker jeg.”

“Min mor var meget engageret i den sønderjyske sag helt fra starten. Hun kom i kontakt med J.P. Nielsen, der var socialdemokratisk politiker og stifter af Sønderjysk Hjælpeforening, der samlede penge ind til de mange fattige familier i Sønderjylland i 1930'erne. Min mor, der var ung og uforfærdet, blev protektrice for foreningen og startede også selv Ingrid-Indsamlingen i 1938, hvor man i hele landet indsamlede nyt tøj til fattige familier i Sønderjylland. Tøjet blev uddelt før jul i de fire sønderjyske amter, og der var komitéer overalt i landet. Jeg husker, at min mor op til jul tog

til Graasten for at være med ved uddelingen. J.P. Nielsen boede ude ved Dynt ved Flensborg Fjord, hvor jeg og mine to søstre badede hver sommer. Jeg husker ham med sin kasket nede i panden stå og snakke med min far. Der udviklede sig et fint venskab mellem de tre.”

“Sommetider kørte vi til Rudbøl, hvor grænsen går tværs gennem byen. Det syntes vi søstre var vanvittigt spændende. Vi kørte også af og til ned til grænseovergangen ved Kruså. Men jeg husker aldrig, at vi kørte over grænsen og ind i Tyskland. Det ønskede mine forældre sikkert ikke.”

“Da min mor døde i 2000, tilfaldt Graasten Slot mit bo, og jeg er kommet der hver eneste sommer siden. Nu kommer kronprinsparret der med deres familie, så på den måde bruger vi Graasten Slot fem-seks uger hver sommer.”

For første gang siden 1864 blev der i 1978 aflagt besøg af en dansk regent i Sydslesvig, da De og H.K.H. prins Henrik besøgte Sydslesvig. De blev også den danske regent, der aflagde det første statsbesøg i Forbundsrepublikken i 1974. Hvilken betydning har disse besøg i Tyskland haft for Dem?

“I begyndelsen syntes jeg egentlig, det var lidt vanskeligt. Men der må man sige til sig selv: Lad være med at være pjattet. En stor del af min barndom og ungdom var i lyset af besættelsen, og det har jeg ikke haft nemt ved at se bort fra. Det gælder også andre danskere, der hører min generation til, tror jeg. Yngre generationer har ikke oplevet besættelsen, og derfor er der plads til, at de kan udvikle et andet syn på tingene.”

“Når det gælder mit seneste besøg i Sydslesvig, var det meget positivt. Jeg blev mødt med megen varme og respekt også fra de tyske myndigheders side. Man fornemmede, at det danske mindretal i Sydslesvig bliver respekteret som ordentlige folk, hvad de i høj grad også er.”

Hvilken betydning har det danske mindretal i Sydslesvig og det tyske mindretal i Sønderjylland i det dansk-tyske grænseland efter Deres mening?

“Som nationalt mindretal i et andet land har man mulighed for at kende til to kulturer og to sprog og dermed også for at

udvikle to identiteter på en måde. Det er klart, at det giver et bredere perspektiv at se tilværelsen ud fra. Samtidig må man ikke glemme, at mindretallene i det dansk-tyske grænseland i allerhøjeste grad er knyttet til deres egn. Man har hørt hjemme i denne egn i århundreder, og der bliver man ved med at høre hjemme.”

Hvad håber De for fremtiden, når det gælder det dansk-tyske grænseland?

“Jeg håber naturligvis, at det må være et sted, hvor man fortsat vil leve i fred med hinanden. Man taler ofte om, at de mennesker, der bor i et grænseland, skal være brobyggere mellem to lande. Men man skal

huske, at et grænseland både er et sted, hvor der er en bro, og et sted, hvor der er en grænse, der skiller. Der er forskel, og man skal ikke kunstigt udjævne forskellene.”

Deres Majestæt. Mange tak for interviewet. Kan De til sidst løfte lidt af sløret for, hvilke arrangementer De selv skal deltage i i 2020 i forbindelse med markeringen af 100-året for Genforeningen?

“Jeg ser meget frem til at være med til at gentage nogle af de festligheder, der fandt sted dengang i 1920. Jeg tror, det bliver en stor begivenhed, og at mange vil få en klump i halsen mere end en gang.”

“Man taler ofte om, at de mennesker, der bor i et grænseland, skal være brobyggere mellem to lande. Men man skal huske, at et grænseland både er et sted, hvor der er en bro, og et sted, hvor der er en grænse, der skiller. Der er forskel, og man skal ikke kunstigt udjævne forskellene”, siger Dronningen.

Hvad betyder Genforeningen?

Foto: Steen Brogaard/Folketinget

Statsminister
Mette Frederiksen (S)

“

Når man står på Dybbøl Banke og kigger ud over skanserne og vandet ved Sønderborg Bugt, er man ikke i tvivl om, at man står med fødderne plantet i et markant kapitel af Danmarkshistorien. På de bølgende bakker kæmpede danske soldater i 1864 et af vores histories mest blodige slag. Det gør indtryk og minder mig om, at vi aldrig må tage fred og tryghed for givet. I skærende kontrast til dette drama står Genforeningen i 1920, hvor et kompliceret spørgsmål om tilhørsforhold og sindelag blev løst på fredelig vis. Når der skal flyttes landegrænser i resten af verden, er det ofte resultatet af blodige kampe og etniske udrensninger. I 1920 blev grænsen flyttet på bedste, fredelige, demokratiske vis ved en afstemning. I dag ligger danske og tyske skoler, biblioteker og børnehaver dør om dør i grænseegnen, og mindretallet indgår og deltager på lige fod med flertallet på begge sider af grænsen. Det bliver man en lille smule stolt af at tænke på. At fredelig sameksistens er mulig på trods af krige, vold og konfrontationer. Grænselandet i dag og Genforeningen er et forbillede for hele verden.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

“

Da jeg gik i 7. klasse i Svaneke på Bornholm, tog vi på lejrskole i Sønderjylland og Sydslesvig og besøgte bl.a. Kongeåen, Dybbøl og Dannevirke. Det åbnede mine øjne for grænselandets vigtige og helt særlige historie, som kulminerede med Genforeningen i 1920, hvor grænsen blev draget efter folkets vilje. For mig at se er det mest bemærkelsesværdige, at den demokratiske løsning på grænsespørgsmålet har vist sig at være langtidsholdbar. Der er sidenhen ikke blevet stillet mange spørgsmål ved grænsens forløb, og slet ikke efter Anden Verdenskrigs afslutning. Danmark og Tyskland har derfor kunnet fokusere på sproglig og kulturel udveksling, det tætte samarbejde i grænseregionen og mindretalsrettigheder. Udviklingen har ført til det unikke dansk-tyske forhold, vi har i dag. Og det kan være til inspiration for andre grænseegne præget af konflikt. Ligesom det er tilfældet for tyskerne, står fejringen af den vedvarende demokratiske løsning på grænsespørgsmålet derfor for mig centralt i genforeningsåret 2020.

Foto: Socialdemokratiet

Udenrigsminister
Jeppe Kofod (S)

Fortalt til Merlin Christophersen

Foto: Stine Helmann

**EU-kommissær
Margrethe Vestager**

“

Jeg er opvokset med en far, der har været engageret i Grænsforeningen og det danske mindretal i Sydslesvig altid, og det har selvfølgelig præget mig. For mig er Genforeningen i 1920 af stor betydning, især på grund af måden, den fandt sted på: Efter en legitim afstemning blev der lavet en grænsedragning. Jeg er imponeret over, hvor godt tingene fungerer i grænselandet i dag. Man udviser respekt for hinanden, og mindretallene trives på begge sider af grænsen. Jeg tror, at fremtiden for Europas mindretal ser lovende ud, selv om vi ofte hører det modsatte. Jeg bor i Belgien på grund af mit arbejde, men jeg bor også i Danmark, og jeg føler mig som både europæer og dansker. Faktisk føler jeg mig mere og mere europæisk og dansk, jo ældre jeg bliver. Men det er ikke et problem. For i Europa er der plads til, at man kan have flere identiteter: Både en europæisk identitet, en national identitet og en minoritetsidentitet på samme tid. Læren fra Genforeningen i 1920 må være, at mennesker, som taler sammen, finder løsninger sammen og giver plads til forskellighed.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

“

For snart 100 år siden besluttede vore forfædre, at spørgsmålet om grænsens forløb skulle afgøres ved stemmeurnerne og ikke med våben. 1920 var også fødselsåret for det tyske mindretal i Danmark og det danske mindretal i Tyskland. Mindretallene har ydet helt væsentlige bidrag til at skabe grundlag for nutidens dansk-tyske venskab. I lyset af de mange grænsekonflikter, der i dag udspiller sig i mange andre regioner, finder jeg det særligt bemærkelsesværdigt, at grænsens forløb har været uforandret igennem et århundrede, og at grænsen i dag forbinder Danmark og Tyskland mere, end den skiller. Gamle fjender er blevet til gode naboer og ægte venner. Denne udvikling er noget helt unikt. Og det fylder mig med ydmyghed og stor glæde. Det vil vi i Slesvig-Holsten også særligt fremhæve med vores jubilæumsaktiviteter, som vi afholder under sloganet “fælles over grænser”.

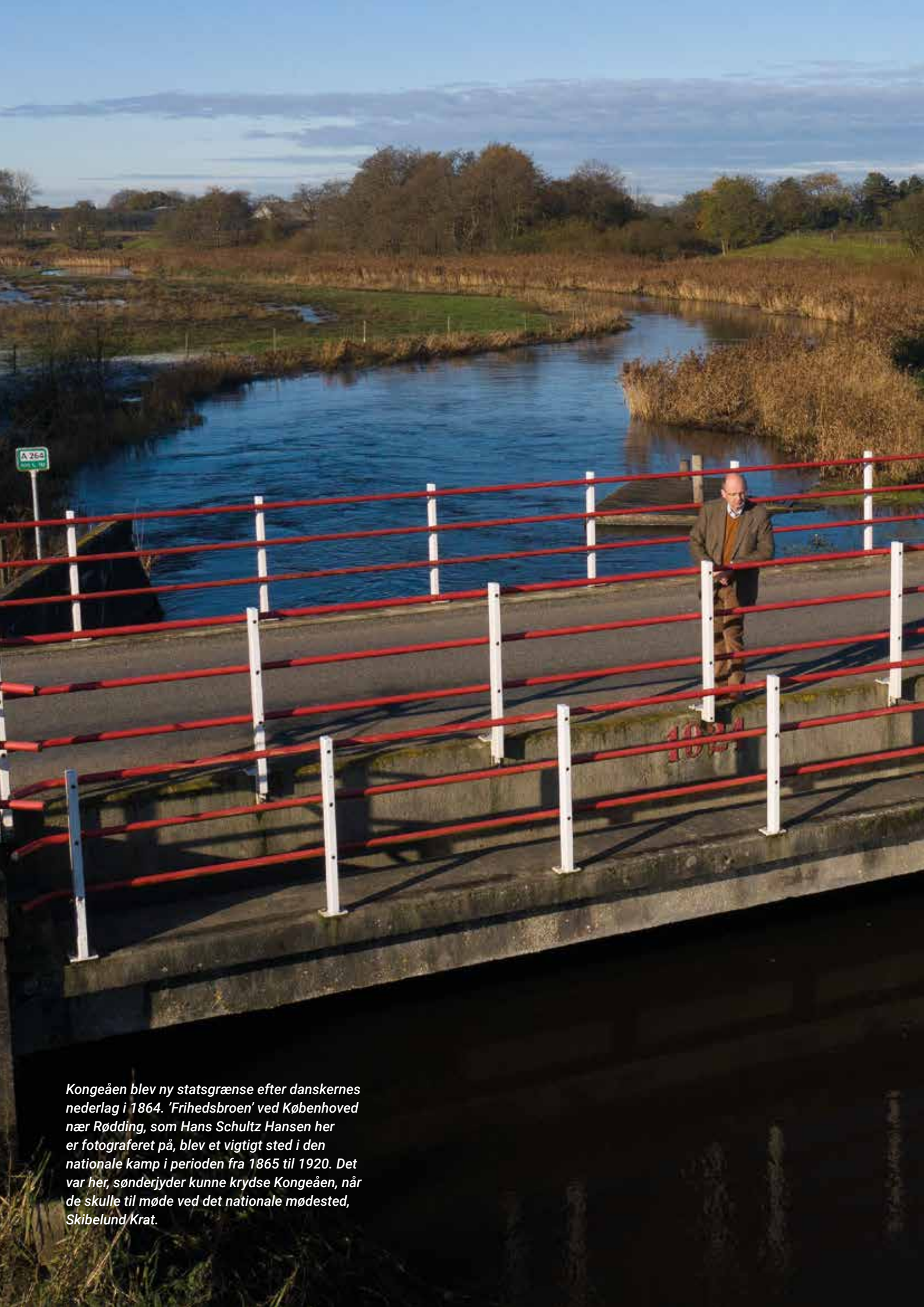
Daniel Günthers svar er oversat fra tysk.

Foto: Frank Peter

**Ministerpræsident Daniel Günther,
Slesvig-Holsten (CDU)**

Fortalt til Merlin Christophersen

Kongeåen blev ny statsgrænse efter danskernes nederlag i 1864. 'Frihedsbroen' ved Københoved nær Rødding, som Hans Schultz Hansen her er fotograferet på, blev et vigtigt sted i den nationale kamp i perioden fra 1865 til 1920. Det var her, sønderjyder kunne krydse Kongeåen, når de skulle til møde ved det nationale mødested, Skibelund Krat.

“Genforeningen skabte nutidens Danmark

Af Merlin Christophersen Foto: Niels Åge Skovbo

I 1920 ophørte en grænsestrid, der havde ført til flere krige, og den moderne danske nationalstat blev født. Den historie kan vi lære af, siger historiker Hans Schultz Hansen, der har skrevet bogen *Genforeningen*

Da kong Christian 10. på sin hvide hest red over den gamle grænse ved Frederikshøj nord for Christiansfeldt den 10. juli 1920, blev det begyndelsen på en folkefest i Sønderjylland og i hele kongeriget Danmark. Sønderjylland, der havde været under preussisk herredømme siden krigen i 1864, var efter folkeafstemningen den 10. februar 1920 kommet hjem. Det var som beskrevet i fortællingen om den røvede datter, der kom frelst tilbage, i Henrik Pontoppidans digt 'Det lyder som et Eventyr' fra 1918. Og som for at understrege den symbolik, loftede kongen en pige, den niårige Johanne Braren, op på sin hvide hest under sit ridt over grænsen.

"Den folkelige begejstring var enorm i 1920, og det kan man godt forstå. Genforeningen var nemlig en af de allerstørste og mest glædelige begivenheder i Danmarkshistorien", siger Hans Schultz Hansen, der har skrevet bogen *Genforeningen* i anledning af 100-året for Genforeningen i 2020.

Magasinet *Grænsen* møder ham i Rigsarkivet i Aabenraa, hvor han er forskningsleder, til en snak om Genforeningen, og hvad den betyder i dag. Som udgangspunkt mener Hans Schultz Hansen slet ikke, at Genforeningens betydning kan overvurderes.

"Med Genforeningen blev Danmark

en nationalstat. Ved at indlemme de overvejende dansksindede sønderjyder havde man for første gang nogensinde opnået overensstemmelse mellem den danske stat og det danske folk. Det moderne Danmark, som vi kender det i dag, geografisk og folkeligt, var skabt", siger Hans Schultz Hansen.

Den væsentlige undtagelse

var dog de mennesker, der ikke blev genforenet. Her peger Hans Schultz Hansen på de dansksindede, der forblev syd for grænsen, nemlig det danske mindretal i Sydslesvig, der i dag for de flestes vedkommende er tyske statsborgere, og det tyske mindretal i Sønderjylland, der i dag er danske statsborgere.

Dansk i modsætning til tysk

Genforeningens folkelige gennemslagskraft blev understreget ved, at lokale kræfter i 1920 og årene derefter opsatte hundredvis af genforeningssten i alle egne af Danmark. Ca. 600 genforeningssten bliver fredet i anledning af 100-året for Genforeningen, og de vil mange steder i landet indgå i markeringen af Genforeningen i 2020. Det er et symbolsk udtryk for, at Genforeningen også i dag er med til at præge os og definere, hvem vi er som danskere, mener Hans Schultz Hansen.

"Genforeningen har haft og har stadig i dag stor betydning for den danske identitet. Hele det slesvigske spørgsmål, der gik forud for Genforeningen, har haft enorm betydning. Det drejede sig i 1800- og 1900-tallet om, hvor det gamle hertugdømme Slesvig, og dermed Sønderjylland, hørte til, sprogligt, statsretligt og sindelagsmæssigt. Som bekendt ledte det Danmark ud i to slesvigske krige, Treårskrigen i 1848-50 og krigen i 1864 med det fatale nederlag ved Dybbøl til følge. I den periode var der national agitation på begge sider. Frem mod Genforeningen gik mange i Slesvig fra at have en lokal, slesvigsk identitet til at føle sig nationalt knyttet til enten Tyskland eller Danmark. Ved afstemningen i 1920 stod man over for et sort-hvidt valg: Føler du dig dansk eller tysk? Slesvigske mellemtoner var stort set forsvundet."

"Således er den danske identitet i denne periode og også længe efter Genforeningen blevet bygget op i modsætning til tysk identitet. Og med Genforeningen, hvor det jo var befolkningen selv, der bestemte, hvor grænsen skulle gå, kom det folkelige til at stå mere centralt som identitetsmarkør."

"Samtidig skete der også en forandring rent statsretligt. Hvor det tidligere havde været kongen, der havde symboliseret nationen, blev det nu i højere grad folket. Så uanset hvor meget kongen end var i centrum i genforeningsfestlighederne, var Genfor-

Om forfatteren

Hans Schultz Hansen, adj. professor, dr.phil., forskningsleder ved Rigsarkivet i Aabenraa. Forfatter til en række bøger, senest en to-bindts biografi om H.P. Hanssen, hvoraf sidste bind, *Genforeningsarkitekten*, udkommer i 2020.

Både dansk- og tysksindede kunne agitere med løbesedler og afstemningsplakater op til folkeafstemningen om grænsedragningen i 1920. Denne danske plakater er tegnet af Thor Bøgelund og viser det nationale symbol "Mor Danmark".

eningen først og fremmest med til at mobilisere folket om det nationale. Det er det syn på identitet, vi også har i dag: At stat og folk hører sammen. Heldigvis bliver det nationale i dag ikke længere set i modsætning til det tyske", siger Hans Schultz Hansen.

Grænsestrid

Genforeningen blev en realitet den 9. juli 1920, da kong Christian 10. underskrev loven om indlemmelse af de sønderjyske landsdele i kongeriget Danmark. Dermed blev der sat et historisk punktum ved det lange og dramatiske forløb forud for Genforeningen, der udspillede sig under – og i Danmark parallelt med – fredsforhandlingerne i Paris efter Første Verdenskrig. Her blev ideen om folkenes selvbestemmelsesret drøftet som en løsning på grænsestridigheder i Europa, og det nærmede de danske sønderjyderes håb om at kunne stemme sig hjem til Danmark, forklarer Hans Schultz Hansen.

"De danske sønderjyderes førstemand på dette tidspunkt var grænselandspolitiker H.P. Hanssen. Allerede siden slutningen af 1880'erne havde han været den drivende kraft i organiseringen af de danske sønderjyder. Sidenhen blev han hovedarkitekten bag Genforeningen, hvor det var hans forslag til både afstemningsprocedure og grænsens forløb, der langt hen ad vejen blev fulgt. Det var også ham, der som medlem af den tyske Rigsdag fik skabt grobund for en positiv officiel tysk stillingtagen til en folkeafstemning i Slesvig", siger Hans Schultz Hansen.

H.P. Hanssen nød i begyndelsen stor opbakning til sit ønske om afstemningen, som han fremlagde i den såkaldte Aabenraa-resolution den 17. november 1918,

Foto: Dansk Plakatomuseum/VISDA og Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot (fra bogen)

Illustration: Kulturministeriet

Kort over afstemningsområdet inddelt i zone 1 og 2 forud for folkeafstemningerne i 1920.

men sidenhen udbrød der en dansk strid om grænsens forløb: Flensborgbevægelsen, der modsat H.P. Hanssen ønskede en grænse syd om Flensborg, selvom byen var overvejende tysk, og de nationalkonser-

vative Dannevirke-mænd og Ejderfolk, der påberåbte sig en historisk dansk ret til en grænse ved Dannevirke eller endda endnu sydligere, ved Ejderen, fik medvind i befolkningen fra begyndelsen af 1919, forklarer Hans Schultz Hansen.

“De forskellige syn på, hvor grænsen skulle gå, udviklede sig til en grænsestrid, der fyldte rigtig meget både i det politiske Danmark og i befolkningen. I Sønderjylland var striden meget bitter, og den splittede venner og familier. Jeg har hørt om folk, der skulle holde sølvbryllup på dette tidspunkt og som måtte holde to fester, en for Aabenraa-folk og en anden for Flensborg-folk.”

“Grænsestriden blev ikke bilagt ved Genforeningen. I 1920 dannede

Flensborgbevægelsen, Dannevirke-mænd og Ejderfolk fælles front. De var dybt skuffede, og flere år efter arbejdede mange seriøst på en grænserevision. Bl.a. var ønsket om en ny grænse fremtrædende i Grænseforeningen, der på dette tidspunkt var domineret af Dannevirke-mænd. Vi skal hen mod slutningen af 1920'erne, før grænsestriden aftager”, siger Hans Schultz Hansen.

Statskrise

Det var bl.a. grænsestriden, der udløste Påskekrisen i marts 1920. Krisen udløstes af uenighed om det sønderjyske spørgsmål mellem den socialdemokratisk støttede radikale regering på den ene side og den borgerlige opposition støttet af kong Christian 10. på den anden, forklarer Hans Schultz Hansen. Påskekrisen opstod efter, at folkeafstemningen i afstemningszone 1, det nuværende Sønderjylland, var blevet afholdt den 10. februar og folkeafstemningen i zone 2, den nordligste del af det nuværende Sydslesvig, var blevet afholdt den 14. marts. Nu ventede man på den anbefaling til en grænsedragning, som den internationale kommission, der havde overvåget folkeafstemningerne, ville fremlægge på fredskonferencen i Paris. På det tidspunkt havde der allerede i nogen tid været store folkelige demonstrationer, ikke mindst i København, til fordel for en grænse syd for Flensborg.

“Det var en dramatisk tid i Danmarkshistorien. Kong Christian 10. troede på, at en grænse syd om Flensborg lå inden for det muliges rammer. Kongens egenhændige afskedigelse af ministeriet Zahle havde store følger for kongen, der blev anklaget for statskup og mistede en del af sin popularitet. Men den popularitet genvandt han igen under genforeningsfestlighederne”, fastslår Hans Schultz Hansen.

Genforeningens fortællinger

Der findes ikke kun én fortælling om Genforeningen. Og det er vigtigt at huske, når vi til næste år fejrer 100-året for Genforeningen, understreger Hans Schultz Hansen.

“Mange jubilæer bliver fejret uden nutidsrelevans. Men det kan man ikke sige om 100-året for Genforeningen. Grænselandet er stadig en levende mekanisme. Her har man aktive nationale mindretal på begge

Vigtige genforeningsdatoer i 1920

10. februar: Folkeafstemning i Zone 1 (Nordslesvig). 75 pct. stemte for, at området skulle være dansk.

14. marts: Folkeafstemning i Zone 2 (Sydslesvig og Flensborg). 80 pct. stemte for, at området skulle forblive en del af Tyskland.

15. juni: Danmark fik overdraget Sønderjylland af de Allierede. Suverænitetsoverdragelsen fandt dog først sted med tilbagevirkende kraft den 5. juli.

9. juli: Kong Christian 10. underskrev ‘Lov om Indlemmelse af de Sønderjyske Landsdele i Kongeriget’.

10. juli: Kong Christian 10. red over den gamle Kongeå-grænse nord for Christiansfeld.

11. juli: Genforeningen blev fejret med en folkefest på Dybbøl Banke. Statsminister Niels Neergaard (V) udtalte: “De skal ikke blive glemte” med tanke på de dansksindede syd for den nye grænse, der ikke var blevet genforenet.

12. juli: Kong Christian 10. blev modtaget på torvet i Tønder af byens tysksindede borgmester. Samme dag mødte kongen skuffede dansksindede fra Flensborg ved Kruså. Kongen gentog statsminister Niels Neergaard ord i direkte form: “I skal ikke blive glemte”.

Foto: Holger Damgaard/Det Kgl. Bibliotek (fra bogen)

sider af grænsen, og man er bevidst om sin historie og dens indvirken på nutiden. Derfor er det også vigtigt at holde fast i, at der er mange forskellige fortællinger om Genforeningen.”

“Vi skal huske på, at der for tyskerne ikke var tale om en genforening, men om en afståelse af tysk territorium. Det er grunden til, at man i Tyskland til næste år alene markerer 100-året for folkeafstemningen og den fredelige grænsedragning. Heller ikke de to nationale mindretal på begge sider af grænsen taler om en genforening”, siger Hans Schultz Hansen.

Læren af Genforeningen

I et internationalt perspektiv kan Genforeningen lære os, at nationalitetskonflikter kan løses, og det endda på fredelig vis, mener Hans Schultz Hansen. Men det kræver, at man i det internationale samfund i FN går væk fra forestillingen om, at grænser er uforanderlige.

“Jeg er ikke ekspert i nationalitetskonflikter, men jeg mener bestemt, at det dansk-tyske grænseland og det, vi i dag kalder den slesvigske model, viser os, at man ikke skal afskrive folkenes selvbestemmelsesret som

en løsning på konflikter. Forudsætningen er imidlertid, at folk på begge sider husker, at de ikke skal lade sig styre af følelser og mavefornemmelser. Man må gå til enhver grænsekonflikt med forstand og langsigtede overvejelser om, hvad der ville tjene helheden bedst. Det gjorde man i 1920, da man holdt fast i en løsning, der har vist sig holdbar også 100 år senere”, slutter Hans Schultz Hansen.

‘Genforeningen’. Af Hans Schultz Hansen, 2019, 100 sider, 89,95 kr., Aarhus Universitetsforlag. Udkommet i serien ‘100 Danmarkshistorier’.

Kong Christian 10., der den 10. juli 1920 red over grænsen ved Frederikshøj på sin hvide hest, er det ikoniske billede, der symboliserer Genforeningen. “Det er et virkelig godt billede, og symbolikken ligger da også lige for med nationen, repræsenteret af kongen, der genforenes med Sønderjylland”, siger Hans Schultz Hansen.

Mindretallene i det dansk-tyske grænseland:

“Det er ikke os, der har flyttet os. Det har grænsen

Af Anna-Lise Bjerager

Jens A. Christiansen, der er generalsekretær for Sydslesvigsk Forening, tilhører det danske mindretal i Sydslesvig, og Hinrich Jürgensen, der er formand for Bund Deutscher Nordschleswiger, tilhører det tyske mindretal i Sønderjylland. Deres familiehistorier afspejler 100 års mindretalshistorie fra Genforeningen i 1920 og frem til i dag

Foto: Flemming Jeppesen/Fokus

Det danske mindretal i Sydslesvig

opstod ved grænsedragningen i 1920 og består af ca. 50.000 personer. De fleste har tysk pas og holder samtidig fast i dansk sprog og kultur med danske vuggestuer, børnehaver, skoler, biblioteker og kirker samt deres egen avis, *Flensborg Avis*, og eget politiske parti, Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW). Folketingets Sydslesvigudvalg støtter det danske mindretal økonomisk.

Jens A. Christiansen: “Mine bedsteforældre på min fars side flyttede fra Padborg til Flensborg for at være med til at stemme Flensborg hjem til Danmark i 1920. Det blev begyndelsen på den mindretalsrejse, som min familie har været på i 100 år. Min far blev som dansk sydslesviger ufrivilligt indkaldt til den tyske værnemagt under Anden Verdenskrig og overlevede med nød og næppe. Han blev taget til fange ved de allieredes invasion i Normandiet og kom i krigsfangenskab i USA. Min mor var i en periode tvangsarbejder på en ammunitionsfabrik i Hamborg. Da min far kom hjem i august 1946, blev det hans store livsopgave som journalist og organisationsmand at være med til at reorganisere det danske mindretal og arbejde for mindretallets anerkendelse og ligestilling i forhold til Tyskland. Min fars og min families historie har da klart præget mig. Jeg føler, at jeg arbejder videre på deres livsopgave. Jeg er opdraget til, at man skal træffe et valg: Er man dansk, eller er man tysk? Det mener jeg for så vidt også, man er nødt til i dag. Vi er et dansk mindretal. Ikke et dansk-tysk mindretal. Vi håber, at markeringen af Genforeningen i 2020 giver det danske mindretal en anledning til at få fortalt sin fortælling.”

Hinrich Jürgensen (t.v.) og Jens A. Christiansen er enige om, at hverken det tyske mindretal i Sønderjylland eller det danske mindretal i Sydslesvig har grund til at fejre 100-året for Genforeningen, da de to mindretal ikke blev genforenet. Men de vil gerne være med til at markere 100-året for den fredelige grænsedragning i 1920.

Hinrich Jürgensen: “Jeg føler mig mest som nordslesviger. Hvis jeg endelig skulle prioritere, ville det være Nordslesvig, Tyskland, Danmark, i den rækkefølge. Jeg er ud af en landbrugs- og smedefamilie, og vi har boet i området omkring Tønder i mange generationer. Min oldefar havde to sønner og seks døtre. De to sønner var med i Første Verdenskrig, og den ene søn, der drev gården, faldt i krigen. Den anden søn, der senere blev min bedstefar, overlevede. Efter Første Verdenskrig skulle der være folkeafstemning om grænsen i 1920. Der var mangel på alt, og på valgplakaterne fra dengang kan man se, at det var et valg mellem det dejlige Danmark, der flød med mælk og honning, og den sorte ørn, der er afbildet, som om den er klar til angreb. To tredjedele af min familie stemte dansk, og de tog navneforandring fra Jürgensen til Jørgensen. Jeg tilhører den ene tredjedel af familien, der stemte tysk, og vi har ikke haft kontakt til den danske del af familien siden. Jeg håber, at vi i 2020 kan få både danskere og tyskere til at forstå, at det ikke er os, der har flyttet os. Det har grænsen.”

Dette er et uddrag af et interview med Jens A. Christiansen og Hinrich Jürgensen bragt i magasinet Grænsen nr. 4, 2019. Læs hele interviewet på www.graenseforeningen.dk.

Det tyske mindretal i Sønderjylland

opstod ved grænsedragningen i 1920 og består af ca. 15.000 personer. De fleste har dansk pas og holder samtidig fast i tysk sprog og kultur med tyske vuggestuer, børnehaver, skoler, biblioteker og menigheder samt deres egen avis, *Der Nord-schleswiger*, og eget politiske parti, Slesvigsk Parti. Kontaktudvalget for Det Tyske Mindretal i Sønderjylland sikrer kontakt mellem regeringen, Folketinget og det tyske mindretal.

Axel Johnsen, ph.d., afdelingschef
i Viden & Samlinger, Museum
Sønderjylland, er forfatter til 'Grænsen,
folket og staten. Grænseforeningens
historie 1920-2020'. Han har tidligere
skrevet bl.a. 'Dannevirkemænd
og Ejderfolk. Den grænsepolitiske
opposition 1920-1940'.

Foto: Thomas Tolstrup

Forfatter Axel Johnsen:

“Man kan ikke forestille sig et dansk mindretal uden Grænseforeningen

Grænseforeningen har som ingen anden græsrodsorganisation formået at gøre sin indflydelse gældende politisk gennem 100 år. Det siger historiker Axel Johnsen, der har skrevet bogen *Grænsen, folket og staten* i anledning af Grænseforeningens 100-års jubilæum i 2020

Af Anna-Lise Bjerager og
Merlin Christophersen

Da dronning Margrethe i september 2019 tyvstartede markeringen af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark i 2020 ved at besøge det danske mindretal i Sydslesvig, skete det under stor mediebevågenhed. Men der var ingen, der nævnte et ord om Grænseforeningen, der også kan fejre 100-års jubilæum i 2020. Det kunne de faktisk godt have gjort, mener historiker Axel Johnsen, der er forfatter til en ny bog *Grænsen, folket og staten. Grænseforeningens historie 1920-2020*, der på mange måder også er historien om det danske mindretal, der opstod som følge af grænse-dragningen i 1920.

“Uden Grænseforeningen havde der med stor sandsynlighed ikke eksisteret et dansk mindretal i Sydslesvig i dag. Det danske mindretal og Grænseforeningen opstod på

samme tid som følge af grænsekampen i 1918-20. Dengang var den danske stat slet ikke i stand til at hjælpe mindretallet på den måde, det sker i dag. I de første mange år var det Grænseforeningen, der hele tiden gik foran og sørgede for, at der blev bygget skoler og sendt lærere til Sydslesvig. Skolerne var fyrtårne for danskheden i lokalsamfundene, hvor de lokale kunne være danske sammen med lærerne. Så den positive udvikling i mindretallet i Sydslesvig er kun halvdelen af historien. Den anden halvdel er Grænseforeningens rolle i denne udvikling”, siger Axel Johnsen.

Dette er et uddrag af et interview med Axel Johnsen bragt i magasinet Grænsen nr. 5, 2019. Læs hele interviewet på www.graenseforeningen.dk.

Den 100-årige, der blev en del af Danmarkshistorien

Grænseforeningens historie gennem 100 år skrives sammen med historien efter Første Verdenskrig – fra Versailles-freden til vore dages genkomst af det nationale – i *Grænsen, folket og staten*. Bogen fortjener mange læsere, mener anmelderen

Af Jes Fabricius Møller,
lektor, Københavns Universitet

Institutioners og foreningers jubilæumsskrifter udgør en rig og nyttig underskov i den historiske litteratur, men får sjældent mange læsere eller stor opmærksomhed uden for de kredse, der måtte forventes at være interesserede i forvejen. Det skyldes mest, at der er tale om opdragsforskning, der må arbejde inden for givne rammer. Denne bog, *Grænsen, folket og staten*.

Grænseforeningens historie 1920-2020, har imidlertid fortjent mange læsere, fordi Axel Johnsen formår at sætte sit stof ind i en videre kontekst uden at tabe formålet af syne.

Grænseforeningen blev stiftet den 2. november 1920 i København som en paraplyorganisation for 29 sønderjyske foreninger. Den var til at begynde med konkurrent til den få dage ældre Sønderjyske Foreningers Fællesråd. De to organisationer fusionerede den 3. februar 1921. En af de største lokalforeninger var Sønderjysk Forening for Gentofte, hvis medlemstal kulminerede i 1946 med imponerende 10.634 medlemmer. Den mindste i 1930 var Sønderjysk Forening for Hvetbo Herred med 150 medlemmer. En af de ældste er Sønderjysk Forening for Aarhus, stiftet 1887. Engang var Grænseforeningen en af landets største græsrodsorganisationer. I dag er det samlede medlemstal ikke meget større end det var i Gentofte i 1946.

Grænseforeningens vedtægters §2 lød temmelig neutral: "Foreningens hovedformål er ved alle lovlige midler, såvel åndeligt som materielt, at støtte og udvikle danskheden syd for grænsen." Men paragraffen dækkede over, at foreningen i næsten hele sin

levetid har måttet leve med til tider stærke indre modsætninger, hvad angår formål og strategi.

1920-grænsens berettigelse

Øverst på dagsordenen stod spørgsmålet om 1920-grænsens berettigelse. Den har altid haft relativt bred opbakning, men i de første godt 25 år af foreningens levetid var fortalerne for sydligere grænsedragninger stærkt repræsenterede, ikke mindst i ledelsen. Det gjaldt dels dem, der gerne ville have haft Flensborg med i 1920, dels den såkaldte Dannevirkebevægelse, der mente, at Danmarks sande sydgrænse skulle drages langs den gamle forsvarsvold. Politisk var både Flensborg- og Dannevirkebevægelsen rundet af konservative kræfter. Berømt er den episode i påsken 1920, da kong Christian 10. lod sig overtale af tilhængere af Flensborgbevægelsen til at afskedige regeringen Zahle, der havde accepteret, at Flensborg forblev tysk.

Grænseforeningen har gennem årene støttet det danske foreningsliv i Sydslesvig og danske institutioner, ikke mindst de danske skoler. Duborg-Skolen i Flensborg er flagskibet, men nok så interessant er den danske skole i Tønning ved Ejderen, der blev oprettet med Grænseforeningens understøttelse i 1935. Den dækkede ikke noget betydeligt lokalt behov for dansksproget grundskoleundervisning, men var en strategisk markering af, at Grænseforeningens virke dækkede hele Slesvig, altså et hensyn til Dannevirkebevægelsens synspunkt. Arbejdsmarken blev hegnet ind, som det hed-

der med en af Johnsens mange prægnante formuleringer.

Signalerne fra Christiansborg

Grænseforeningen var indledningsvis finansieret af medlemsbidrag, salg af det kendte Dybbølmærke hvert år den 18. april, der er datoen for nederlaget ved Dybbøl i 1864, og lotterier. Dertil kom mæcener som f.eks. skibsreder A.P. Møller. Men afgørende har den stigende statslige finansiering været. Det har betydet, at Grænseforeningen har måttet navigere efter de signaler, der er udgået fra Christiansborg, men også at foreningen har kunnet sætte skibe i søen og derefter overlade driftsudgifterne til staten, der stadig i dag poster et betydeligt millionbeløb i Sydslesvig. Siden 2010 gives statstilskuddet til Sydslesvig dog direkte og ikke længere med Grænseforeningen som formidler.

Grænseforeningen har igennem 100 år navigeret i et rum defineret af europæisk politik, fra Versaillesfreden over trus-

len fra Nazityskland i 1930'erne, Anden Verdenskrig, oprettelsen af NATO til den frie bevægelighed i EU, opkomsten af nye minoriteter og genkomsten af det nationale som ledende princip. På den måde fungerer bogen også som en historisk introduktion til grænsespørgsmålet som sådan. Axel Johnsen har en sikker hånd og pen, når han leder sine læsere gennem det komplicerede stof.

'Grænsen, folket og staten. Grænseforeningens historie 1920-2020'. Af Axel Johnsen, 450 sider, 299,95 kr. Forlaget Gyldendal.

Annonce

En helt ny danmarkshistorie

Danmarkshistoriens vigtigste begivenheder fortalt af forskere i et lettilgængeligt sprog. 100 bøger a 100 sider på 100 måneder bygger bro mellem fortid og nutid. Læs mere om serien på 100danmarkshistorier.dk

Aarhus Universitetsforlag

Stykpris
100,00 kr.
(vejl.)

December måneds bog
– udkommer 2. december

Køb på
unipress.dk og få

**2 bøger i
serien til 150 kr.**

Brug koden: 100DH
i købsprocessen.
Gælder året ud.
Fri fragt

Projektet er støttet af A.P. Møller Fonden

GENFORENINGSQUIZ

1.

Det var Tysklands nederlag i Første Verdenskrig 1914-1918, der gjorde det muligt for sønderjyderne at stemme om deres fremtidige statsretlige tilhørsforhold. Hvornår trådte våbenhvilen mellem Tyskland og Vestmagterne i kraft?

2.

Sønderjydernes repræsentant i rigsdagen i Berlin bekendtgjorde på et stort møde i Aabenraa den 17. november 1918 den kommende folkeafstemning i Sønderjylland i en tale, der sluttede med ordene: "Alt hvad fædrene har kæmpet, mødrene har grædt, har den Herre stille lempet, så vi vandt vor ret!"
Hvad hed sønderjydernes rigsdagsmand?

Foto: Wikimedia Commons.

3.

Den 10. februar 1920 stemte indbyggerne i 1. zone om landsdelen skulle høre til Danmark eller Tyskland. Hvor mange procent af stemmerne blev afgivet på hhv. Danmark og Tyskland?

Foto: Wikimedia Commons

4.

Det sønderjyske spørgsmål blev løst som en del af fredstraktaten mellem Tyskland og Vestmagterne. Fredstraktaten blev underskrevet den 28. juni 1919 på et fransk slot, som traktaten også fik navn efter. Hvad hedder slottet?

5.

2. zone med Flensborg og de tilstødende sogne stemte den 14. marts 1920. Her blev resultatet 80% stemmer for Tyskland og 20% for Danmark. Hvad kaldte man i samtiden 2. afstemningszone?

6.

Kong Christian den 10. var ikke tilfreds med den nye grænse og med den radikale regerings politik i det hele taget. Derfor afskedigede kongen den 29. marts 1920 ministeriet Carl Th. Zahle. Denne handling afstedkom én af de værste politiske kriser i nyere Danmarks-historie. Hvad kaldes krisen?

7.

Hvor mange nye statsborgere fik Danmark, da den genforenede del af Sønderjylland (Nordslesvig) blev indlemmet den 15. juni 1920?

8.

Det var blevet spået, at når den danske konge engang kom tilbage til Sønderjylland, så ville han komme ridende på en hest i en bestemt farve. Den spådom kendte Christian den 10., og han lånte derfor hesten "Malgré Tout", da han red over den gamle Kongeågrænse den 10. juli 1920. Hvilken farve havde hesten?

Foto: Grænseforeningen.

9.

Statsminister Niels Neergaard afgav ved det store møde på Dybbøl den 11. juli 1920 et løfte om fremtidig dansk støtte til de dansksindede syd for den nye grænse. Hvordan lød hans ofte citerede løfte?

10.

Genforeningen i 1920 blev markeret mange steder i Danmark ved, at man rejste en mindesten. Hvor mange genforeningssten findes der ca. fordelt over hele Danmark?

Quizmaster:
René Rasmussen,
museums-
inspektør
på Museum
Sønderjylland

Svar

1: 11.11.1918 kl. 11.00. 2: H.P. Hanssen 3: 75% og 25%. 4: Versailles. 5: Melllemslesvig. 6: Påskekrisen. 7: Ca. 164.000. 8: Den var hvid. 9: "De skal ikke blive glemt!" 10: Ca. 600.

Hvad betyder Genforeningen?

“

For mig er Genforeningen først og fremmest et enestående eksempel på, at det kan lade sig gøre at drage grænser på demokratisk vis. Vi er vant til, at grænser og spørgsmål om krig og fred er et anliggende for lande og regeringer. Men grænsedragningen i 1920 var et resultat af en folkeafstemning i et gammelt dansk område. Folket bestemte grænsen. Derfor er det også i dag gribende for mig som diplomat at deltage i De danske Årsmøder i Sydslesvig. Her bor der dansksindede, hvis forældre og bedsteforældre ønskede noget andet ved folkeafstemningen i 1920. Disse dansksindede efterkommere har indrettet sig efter tyske forhold og samtidig fastholdt deres danskhed. Det samme gælder, når vi taler om det tyske mindretal nord for grænsen. I Tyskland taler man naturligvis ikke om Genforeningen, men om grænsedragningen i 2020. Jeg har hørt en tysk minister sige til en dansk minister: "I Tyskland fejrer vi ikke vores nederlag". Selvfølgelig var grænsedragningen i 1920 et nederlag for tyskerne, der mistede territorium. Men heldigvis er Tyskland kommet på klogere tanker siden dengang, og det er i det lys, vi også fejrer dansk-tysk venskabsår i 2020. Det er vel den vigtigste lære af Genforeningen: At vi i dag som danskere kan være venner med vore tyske naboer, selv om vi har så dramatisk en historie med mange krige.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

Foto: Christian Jürgensen

*Friis Arne Petersen,
Danmarks ambassadør i Tyskland*

“

Foto: Wikimedia Commons

*Lykke Friis,
direktør for Tænketanken Europa*

Jeg må indrømme, at når jeg hører ordet 'genforening' tænker jeg automatisk på Tysklands genforening i 1990 og daværende kansler Helmut Kohl. Men da jeg har en tysk mor og en sønderjysk far, har jeg selvfølgelig også altid været bevidst om Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920 og bliver det faktisk mere og mere, jo ældre jeg bliver. Jeg var i Verdun i Frankrig for nylig, hvor over 600.000 franske og tyske soldater døde på slagmarken i 1916, herunder mange sønderjyske soldater, der kæmpede på tysk side. Det er på slagmarkerne, det aflæses, hvordan Europa ser ud i dag. Som nationer er vi forbundet med hinanden på godt og ondt, og vi har behov for at minde hinanden om historien. På den måde kan danskerne bedre forstå, hvorfor tyskerne reagerer så stærkt følelsesmæssigt på flygtningepolitik, grænsekontrol og vildsvinehegn. Vi lever i en tid, hvor historiebevidstheden generelt er for nedadgående. Genforeningen er en glimrende anledning til at tale om, hvor vi kommer fra, hvor vi er i dag, og hvor vi er på vej hen.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

“

Jeg er vokset op i Sønderjylland, så for mig er Genforeningen forbundet med alle de mærkedage, der knytter sig til årene efter Første Verdenskrig: Våbenstilstandsdagen den 11. november, afstemningsfesterne den 10. februar og genforeningsfesterne om sommeren. I dag bliver jeg mindet om Genforeningen som formand for Sønderjysk Allgemeine, der består af nuværende og tidligere folketingspolitikere og journalister, der er født i Sønderjylland. Vi mødes i Snapstinget på Christiansborg og taler om sønderjyske anliggender, og vi spiser gule ærter og drikker Bommerlunder-snaps, der er populære sønderjyske specialiteter. Frem til Genforeningen i 1920 var Slesvig et blødende sår gennem århundreders Danmarkshistorie. For mig er Genforeningen det mest glædelige, der er at sige om dansk udenrigspolitik i de forgangne 400 år siden kong Christian 4.'s misregimente. Genforeningen er en meget national fejring. Så hvis man ikke føler noget for sit land, kan Genforeningen jo være lige meget. Den indstilling vil jeg dog advare kraftigt imod: Vi skal ikke sætte det nationale i skammekrogen, for midlet mod nationalisme er netop nationalfølelse, og det er EU's opgave at styrke nationerne og give dem selvtillid.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

Foto: Steen Brogaard/Folketinget

Bertel Haarder,
MF (V)

“

For mig er Genforeningen et udtryk for at, man har bygget en bro, som stadig holder trods modstand og udfordringer. Den opdeling i et 'dem' og 'os', der også var en del af Genforeningen i 1920, kender man også fra grænseområder andre steder i verden. Jeg har kurdiske rødder, og i de kurdiske områder i Tyrkiet er familier blevet splittet på hver sin side af grænsen til Irak. Gennem de seneste otte år har jeg arbejdet med at bygge bro mellem etniske grupper og organisationer ved at invitere på dialogkaffe. Min erfaring er, at når vi drikker kaffe sammen, opdager vi, at de andre ikke er specielt anderledes, end vi selv er. Genforeningen kan minde os om, at mennesker skal mødes med hinanden over en kop kaffe eller et måltid. For hvor der er mad, er der fred.

Foto: Les Kaner

Özlem Cekic,
forfatter og foredragsholder

Fortalt til Alexander Leicht Rygaard

Shakespeare og sønderjysk kaffebord

Foto: Søren H. Skanning

Shakespeare-drama bliver til grænselandsfortælling

Shakespeares klassiske fortælling om Romeo og Julie bliver i 2020 nyfortolket i en grænselands-udgave af Teatret Møllen, Haderslev. I stykket vil Romeos familie være dansktalende, mens Julies familie taler tysk. Manuskriptforfatter er Niels Brunse, der modtog Weekendavisens Litteraturpris i 2018 for sin oversættelse af Shakespeares samlede skuespil til nutidsdansk. Instruktør er Rasmus Ask. Stykket har premiere den 8. juni 2020.

Folkemøde i Ribe 21.-24. maj

Ribe Stift er initiativtager til 'Grænsen – et folkemøde i Ribe' 21. til 24. maj 2020. Det vil blive tre dages omfattende program med seminarer, foredrag og debatter, musik, teater, litteratur og film og ikke mindst mad, herunder sønderjysk kaffebord og fællesspisning. "Overalt i de sønderjyske kirker og på de sønderjyske kirkegårde findes mindet om ofre for de krige, der blev en del af grænselands – blodige – historie. Det er en naturlig forpligtelse for Ribe Stift at bidrage til markeringen af denne betydningsfulde nationale begivenhed", lyder det på www.folkemødeiribe.dk.

Genforeningsbus kører Danmark og Sydslesvig rundt

Museum Sønderjylland står bag Genforeningsbussen, som fra januar til juli måned 2020 vil besøge folkeskoler og gymnasier i både Danmark og Sydslesvig med det formål at oplyse og undervise om Genforeningen. Med i bussen er museets formidlingspersonale og øvrige fagfolk.

Foto: Museum Sønderjylland

Simon Faber står
i spidsen for den
nationale koordinering
af 100-året for
Sønderjyllands
genforening med
Danmark i 2020.

Foto: Tim Riediger

Simon Faber, leder af Genforeningen 2020:

“Vi håber, aktiviteterne bliver en øjenåbner for danskerne

Af Merlin Christophersen

Alt, hvad der har med genforeningsjubilæet i 2020 at gøre, samles på skrivebordene i Genforeningen 2020-sekretariatet på Rådhuset i Aabenraa. Simon Faber, der stammer fra Sydslesvig og har en fortid som overborgmester i Flensborg for mindretalspartiet Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), leder det lille sekretariat med tre medarbejdere.

“Vi håber, at aktiviteterne bliver øjenåbnere for mange, så f.eks. det københavnske publikum bliver bevidst om, at der er en grund til, at Istedgade hedder Istedgade. Og at der er en grund til, at vores sangskat ser ud, som den gør. Det er klart, at der skal vidt forskellige formidlingsmæssige greb til. Både et foredrag i en lokal forening og et stafetløb Sønderjylland rundt kan bidrage med noget. Og alle behøver ikke have læst op på historien, når de går til et event. Øjenåbning kan foregå på mange måder, og ideen er, at forskellige aktører rammer hver deres målgruppe, så vi får en bredere appel, end de temaer, vi berører, normalt ville have.”

Dette er et uddrag af interview med Simon Faber bragt i magasinet Grænsen nr. 2, 2019. Læs hele interviewet på www.graenseforeningen.dk.

Sangen genforener

Sangens Hus, der er et samarbejde med sangaktører i hele Danmark, vil i 2020 markere Genforeningen ved at sætte fokus på sangens betydning for fællesskab, kultur og identitet før, under og efter Genforeningen. Det vil bl.a. ske gennem skolekoncerter, podcasts og foredrag samt ved ‘Sangerfesten’ den 6. juni 2020 på Skamlingsbanken, der ligger mellem Kolding og Christiansfeld. Derudover vil en cd med ca. 20 sange, der alle relaterer til genforeningsmarkeringen, blive indspillet med deltagelse af bl.a. Sønderjyllands Symfoniorkester.

Genforeningen 2020

Sekretariatet for Genforeningen 2020 har udnævnt en række såkaldte fyrtårnsprojekter i 2020. Ud over dem, der er omtalt på side 32-34, er der bl.a. tale om følgende: Royal Run i Sønderjylland den 1. juni, folkefest i Skibelund Krat den 14. juni og indvielse af Grænsestien den 21. juni. Læs mere på www.genforeningen2020.dk.

Den nationale markering af Genforeningen 2020

Genforeningsjubilæet er officielt forankret i en statslig styregruppe og Det Sønderjyske Præsidium, der udgøres af repræsentanter for syv syd- og sønderjyske kommuner, Region Syddanmark, regeringen og andre interessenter, herunder repræsentanter for mindretallene nord og syd for grænsen og Grænseforeningen. Formand for præsidiatet er Aabenraas borgmester Thomas Andresen (V). Til markeringen har Kulturministeriet og Folketinget afsat en pulje på 10 millioner kr., derudover har bl.a. Region Syddanmark, flere kommuner og fonde afsat midler til formålet. Arrangører er bl.a. Det Kongelige Teater, Danmarks Radio, Golden Days, Dansk Atletik Forbund, DGI, Dansk Skoleforening for Sydslesvig, Sangens Hus, Opera på Grænsen, Folketinget, Grænseforeningen, landets universiteter, biblioteker og museer.

Foto: Thomas Tolstrup

Sigurd Barrett spiller 100 koncerter om Genforeningen i hele Danmark i 2020.

Sigurd Barrett:

“Genforeningen minder os om, at vi skal rumme hinanden

Musikeren, forfatteren og komponisten Sigurd Barrett fortæller, hvordan det gik til, at han kom på den idé at spille 100 koncerter i Danmark i genforeningsåret 2020, skrive 17 sange og dertil en bog om Genforeningen

Af Anna-Lise Bjerager

Sigurd Barrett indrømmer, at han ikke selv vidste særlig meget om grænselandets historie, da han i juni 2016 kørte til Flensborg for at spille koncert i Ansgar Kirke. Det var i den forbindelse, at han mødte Preben Kortnum Mogenssen, der er dansk præst i Sydslesvig.

“Preben gav mig en pjece om grænselandets historie og spurgte, om jeg ikke ville skrive en sang til genforeningsjubilæet. Pjecen åbnede en helt ny verden for mig, og interessen var vakt efter meget kort tid. Det

er jo en afsindigt spændende historie, som i den grad er væsentlig også i dag.”

“Selvfølgelig skal vi fejre 100-året for Genforeningen, og at mennesker selv kunne få lov til at bestemme, hvor de ville bo efter en folkeafstemning. Men for mig er den vigtige fortælling i dag, at vi som mennesker og nationer skal kunne rumme hinanden. Det kan lyde så banalt, men det banale har som regel en stor sandhed i sig. I dag står vi over for rigtig mange udfordringer, og for mig at se kan vi kun løse dem ved at vende tilbage til en forståelse af, at vi mennesker hører sammen. Hvis vi tager de kristne briller på, ville man sige, at vi skal elske vores næste. I mere fællesmenneskelige termer vil det sige, at vi skal kunne rumme dem, der er anderledes end os selv”, siger han.

Dette er et uddrag af et interview med Sigurd Barrett bragt i magasinet Grænsen nr. 2, 2019. Læs hele interviewet på www.graenseforeningen.dk.

Kom til koncert med Sigurd Barrett

Sigurd Barrett spiller 100 koncerter med titlen *Sigurd fortæller om Genforeningen*. Koncerterne spilles fra januar til juli 2020 over hele Danmark og i Sydslesvig. Følg med i de lokale medier om spillesteder og billetkøb. Koncerterne er blevet til i et samarbejde med Grænseforeningen. Sigurd Barrett har også udgivet bogen *Sigurd fortæller om Genforeningen*, Politikens Forlag.

Europæiske unge, der er optaget af mindretalsspørgsmål, mødes på Jaruplund Højskole i 2020. Her er nogle af dem samlet i Palace of Culture i Târgu Mures, Rumænien, i 2019.

Unge europæere besøger grænselandet i 2020

Fra den 28. marts til 28. juni 2020 samles europæiske unge i det dansk-tyske grænseland på Jaruplund Højskole på et 13 uger langt højskolekursus, Minority Changemaker Programme. Højskolekurset er blevet til i et samarbejde mellem Grænseforeningen, Jaruplund Højskole, Syddansk Universitet og den europæiske mindretalsorganisation Youth of European Nationalities (YEN). Kurset giver ECTS-point og giver unge europæere indsigt i mindretalsspørgsmål som en vej til at skabe et stærkere Europa. Unge fra 18 til 30 år kan stadig nå at tilmelde sig kurset, der koster 500 euro, dvs. 3.800 kr., inkl. studietur til Polen, deltagelse i Folkemødet på Bornholm og Roskilde Festival. Læs mere på www.minoritychangemaker.eu.

5000 sydslesvigske elever på besøg

5000 elever fra det danske mindretals skoler i Sydslesvig vil i uge 20, 2020, besøge skoler i Danmark. Formålet er, at de sydslesvigske elever fastholder og udvikler deres kulturelle og sproglige forhold til Danmark, mens de danske elever får udvidet deres horisont. 'Ung Genforening' arrangeres af Dansk Skoleforening for Sydslesvig, og besøget finder sted, så eleverne kan deltage i events ved genforeningssten rundt omkring i landet, 'Genforen dit fællesskab', den 14. maj 2020. Læs mere side 36.

Dansk-tysk ungdomsparlament

Grænseforeningen Ungdom arrangerer 'Ungdomstopmøde 2020', der skal skabe et forum for, at politisk engagerede unge fra Danmark og Tyskland kan knytte bånd. På programmet er bl.a. det dansk-tyske samarbejdes fremtid. Ungdomstopmødet finder sted den 27.-30. marts 2020 først i den slesvig-holstenske landdag i Kiel og derefter i Folketinget i København.

Undervisningsmateriale på både dansk og tysk

I forbindelse med Genforeningen 2020 har Grænseforeningen udarbejdet undervisningsmateriale på både dansk og tysk. Det kan findes på www.ietgraenseland.dk, hvor der er opgaver om det dansk-tyske grænseland, der henvender sig til danske og tyske elever på ungdomsuddannelserne.

Undervisningsmaterialet er tænkt til brug i fagene historie og samfundsfag og kan også bruges i de danske gymnasiers tyskundervisning.

Find undervisningsmateriale på www.ietgraenseland.dk.

Unge fra Faarevejle Efterskole tager forskud på festlighederne den 14. maj 2020 ved genforeningsstenen på Esterhøj, Odsherred.

Lad genforeningssten sætte fokus på fællesskab

Af Alexander Leicht Rygaard

Skoler, sportsklubber og foreninger i hele Danmark opfordres til at gøre brug af de ca. 600 genforeningssten, der blev rejst rundt omkring i landet i 1920 og årene derefter, til at sætte fokus på fællesskab under overskriften: 'Genforen dit fællesskab'.

Det er Grænseforeningen, der står bag opfordringen til at lave et event ved den lokale genforeningssten den 14. maj 2020, og det sker i samarbejde med en række foreninger, herunder Efterskoleforeningen, Dansk Friskoleforening og Dansk Boldspil Union.

Lars G. Sørensen, der er viceformand på Faxe Efterskole, fortæller:

"Vi agter i fællesskab med den lokale folkeskole at slæbe en stor sten på seks til syv tons fra efterskolen og gennem byen hen til den mindelund, hvor Faxe Ladeplads' genforeningssten har stået i 100 år. Vi mener, at et sådant event er en god måde at

minde Genforeningen på. Samtidig sætter vi fokus på fællesskab, men også grænser og hegn, der stadig i dag adskiller mennesker og befolkninger", siger han.

Genforen dit fællesskab

Interesserede skoler og foreninger kan læse mere på

www.graenseforeningen.dk

eller kontakte Grænseforeningens

konsulent Claus Jørn Jensen,

cjj@graenseforeningen.dk for at

komme på deltagerlisten til 'Genforen dit fællesskab' den 14. maj 2020.

Marie de Fine Licht
er projektleder for
Genforeningen
2020 og souschef i
Grænseforeningen.

Foto: Thomas Tolstrup

Genforeningssten er unikke i Europa

Marie de Fine Licht svarer på spørgsmål om
Danmarks genforeningssten, der nu bliver fredet

Af Anna-Lise Bjerager

*Hvorfor blev der rejst op mod 600
genforeningssten i 1920 og årene efter?*

“Genforeningsstenene blev rejst i hele Danmark, fordi der var en stor glæde både i Sønderjylland og i resten af Danmark over Genforeningen i 1920. De fleste genforeningssten er beskedne marksten med en indskrift. Det er bemærkelsesværdigt, at folk følte et behov for på denne måde at markere en national begivenhed lokalt lige fra Hjørring til Nykøbing Falster.”

Hvorfor bliver genforeningsstenene fredet?

“Genforeningsstenene er Danmarks mest unikke bidrag til europæisk mindesmærkekultur ifølge historiker Inge Adriansen (1944-2017). Kulturministeriet, der står bag fredningen, der sker på Grænseforeningens initiativ, må have set, at det var en god idé at bruge 100-året for Genforeningen som anledning til en fredning.”

*Hvad kan vi bruge genforeningsstenene
til i dag?*

“Fra Grænseforeningens side vil vi gerne opfordre alle danskere til at lave et event ved deres genforeningssten den 14. maj 2020. Vi har indgået samarbejde med en række foreninger, så unge, men også meget

gerne ældre, kan mødes ved genforeningsstenene under overskriften ‘Genforen dit fællesskab’ netop den dag. På den måde bliver de lokale events en del af den nationale markering af 100-året for Genforeningen i 2020.”

*Hvad skal man gøre, hvis man gerne vil finde
en genforeningssten i sit lokalområde?*

“Så skal man gå ind på www.genforeningssten.dk, hvor der findes en oversigt over samtlige genforeningssten i Danmark. Hjemmesiden er blevet til i et samarbejde mellem Grænseforeningen og Jens Anker Ambirk, der gennem mange år har rejst Danmark rundt for at katalogisere stenene.”

*Hvad håber du, danskerne vil bruge
genforeningsstenene til i fremtiden?*

“Vi håber, at genforeningsstenene og det sted, hvor de er rejst, også i fremtiden vil indgå i det lokale liv som et sted, hvor man mødes. I en tid, hvor vi som danskere og europæere står over for mange udfordringer, kan genforeningsstenene være med til at minde os om, at vi hører sammen i et fællesskab.”

*Find din lokale genforeningssten
på www.genforeningssten.dk.*

Derfor skal du melde dig ind i Grænseforeningen

Af Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

Om få uger begynder markeringen af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark, eller, med et andet ordvalg, 100-året for grænsedragningen mellem Danmark og Tyskland. For det er et faktum, at hverken det danske mindretal i Sydslesvig eller det tyske mindretal i Nordslesvig i 1920 følte sig genforenet. Begge mindretal måtte imødesee en fremtid fyldt med skuffelser og nye diskussioner om grænsens placering.

“

Grænsen betragtes ikke længere som en skarp linje, men som et 120 km bredt bælte mellem Kongeåen og Ejderen

Det var i denne spænding mellem sønderjydernes glæde over at være blevet forenet med Danmark og de danske sydslesvigeres skuffelse over ikke at være blevet det, at Grænseforeningen blev oprettet den 2.

november 1920. Formålet var at oplyse om og støtte det danske mindretal i Sydslesvig. For mange var der også en skjult dagsorden om at få hele Slesvig tilbage til Danmark ved en senere lejlighed. Den lejlighed bød sig efter Nazi-Tysklands sammenbrud i 1945, hvor både tilslutningen til det danske mindretal og Grænseforeningens medlemstal eksploderede ved udsigten til en grænserevision. Men fornuften sejrede. Grænsen lå fast, og det gør den også i dag.

Danmark og Vesttyskland blev efter Anden Verdenskrig allierede i NATO, handelspartnere og EU-medlemmer. Efter Berlinmurens fald i 1989 er Danmark og Tyskland blevet yderligere gode venner, og det er der brug for, når vi ser, hvad der ligger foran os i lyset af et kommende Brexit og USA, der trækker sig ind i sig selv og væk fra Europa.

Hvorfor så egentlig melde sig ind i Grænseforeningen, når fjendebilledet er erstattet af grænseoverskridende samarbejde? Er der overhovedet brug for Grænseforeningen, når 2020 er udråbt til dansk-tysk venskabsår, og Nationalmuseet med udstillingen 'Tyskland' udfordrer sin egen grundvold ved at formidle et nyt og helt anderledes tysklandsbillede.

Ja. Der er stadig brug for Grænseforeningen, fordi der stadig er et dansk mindretal i Sydslesvig. Et mindretal, som gennem 100 år har levet i et tysk flertalssamfund. De første 70-80 år stimuleredes mindretallets danskhed

i modsætning og afgrænsning til det omgivende tyske samfund. Men gennem de seneste 10-20 år har mindretallet tydeligt vist, at man også kan fastholde sin sproglige og kulturelle identitet i mødet med og brobygningen til det tyske.

Det er faktisk muligt at insistere på sin danskhed og samtidig være Slesvig-Holstens europa-, justits- og kulturminister, som dansk-sindede Anke Spoorendonk var det fra 2012 til 2017, eller overborgmester i Flensborg, som dansksindede Simon Faber var det fra 2011 til 2016. I Sønderjylland ser vi samme tydelige tendens hos det tyske mindretal. Mindretallene praktiserer en åben danskhed.

Tidligere var der fokus på selve grænselinjen fra Flensborg Fjord i øst til Det Fremskudte Dige i vest, en linje som nærmest monumentalt og millimeternøjagtigt understreger den 'enten-eller'-retorik, som vi danskere forstår vores identitet ud fra. Enten er du dansk, eller også er du slet ikke. En identitetsopfattelse, som blev understøttet ved afstemningen i 1920, hvor sønderjyderne i afstemningslokalet stod over for to stemmeurner og skulle vælge: Enten dansk eller tysk.

I dag siger de unge i mindretallene, at de lever med en bindestregsidentitet, at de i nogle situationer føler sig danske og i andre situationer tyske. At deres identitet afhænger af tid og sted og dermed er et 'både – og'. Grænsen betragtes ikke længere som en skarp linje, men som et 120 km bredt bælte mellem Kongeåen og Ejderen, hvor dansk og tysk mødes, er i dialog, samarbejder og finder de bedste fælles løsninger.

Dermed rummer det dansk-tyske grænseland enorm inspiration både for andre grænselands i Danmark som f.eks. Vollsmose og Gjellerup og for et globaliseret Europa. Derfor oplyser Grænseforeningen fortsat om det danske mindretal og de positive erfaringer med kulturmøde og samarbejde på tværs af sprog og grænser, som kan hentes i det dansk-tyske grænseland.

Meld dig ind i Grænseforeningen, hvis du mener, der også i fremtiden er brug for en erfaringstung stemme, der modarbejder nationalisme og styrker dialog og grænseoverskridende samarbejde i Europa.

Foto: David Kahr: Folketinget

Hvad betyder grænsen i dag?

Folketinget og Grænseforeningen indleder genforeningsfestlighederne i 2020 med en konference i Landstingssalen på Christiansborg den 10. januar 2020: 'Genforeningen 1920-2020. Hvad betyder grænsen i dag?'. Konferencen vil sætte fokus på de historiske, politiske og kulturelle aspekter af grænsebegrebet i 1920 og trække perspektiver til grænsebegrebet i dag. På konferencen vil der være oplæg ved historiker Jes Fabricius Møller, Københavns Universitet, historiker Oliver Auge, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, overinspektør Dorte Aagesen, Statens Museum for Kunst og Steen Bo Frandsen, SDU, m.fl.

Nyt spil om grænser

'Lige til grænsen' er et nyt og underholdende quizspil om alverdens grænser, der kan købes fra marts 2020. Man kan både dyste mod hinanden og arbejde sammen. Spillet er lavet og udgivet af Grænseforeningen i anledning af Genforeningen 2020.

Hvad betyder Genforeningen?

“

Da jeg var barn i Hejlsminde syd for Kolding i 1950'erne, legede vi bestemt ikke med børnene fra det tyske mindretal, og syd for grænsen legede de tyske børn ikke med børnene fra det danske mindretal. Men i 1955 kom København-Bonn erklæringerne, der banede vejen for, at de to mindretal i dag trives med flertalsbefolkningen både nord og syd for grænsen. De indledende skridt i den udvikling blev taget med grænsedragningen i 1920. Vi har et af verdens mest velfungerende grænseområder, hvor man respekterer hinanden, og hvor mindretallene spiller en vigtig og positiv rolle. Så længe der er bred opbakning i Folketinget, hvilket helt og holdent er tilfældet i dag, vil Folketinget støtte det danske mindretal i Sydslesvig og også det tyske mindretal i Sønderjylland. Af hensyn til vores tyske venner vil jeg gerne slå et slag for, at vi taler om grænsedragningen i 1920 og ikke blindt bruger ordet 'Genforeningen'. Nogle blev genforenet, men andre blev skilt ad. Det er væsentligt at huske på i 2020.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

Foto: Steen Brogaard/Folketinget

*Christian Juhl, MF (Ø),
formand for Folketingets
Sydslesvigudvalg og medlem af
Kontaktudvalget for Det Tyske
Mindretal i Sønderjylland*

“

Jeg føler, jeg er et produkt af Genforeningen i 1920. Min far voksede op i Flensborg som en del af det danske mindretal, og min mor er tysk. Mine forældre lærte hinanden at kende i Namibia. Da de flyttede tilbage til Europa, valgte de Aabenraa. Som noget af det første købte de en flagstang, så de kunne flage med Dannebrog. Jeg er opvokset tosproget, da min mor ikke kunne dansk i begyndelsen. Der var mennesker, der fra 1864 til 1920 holdt fast i deres danskhed under vanskelige kår. De kunne jo også bare være flyttet nord for Kongeåen i den periode. Men det gjorde de ikke, og det forpligter os i dag. Det er også derfor, jeg sagde ja til at blive præsidiiformand. Jeg er stolt af, at vi som lille nation har haft fokus på fredelig sameksistens, også med vores store nabo mod syd. Vi er nødt til at gøre noget ekstraordinært for at få flere danskere til at interessere sig for Tyskland, og Genforeningen er en god anledning.

Fortalt til Anna-Lise Bjerager

Foto: aabenraa.venstre.dk

*Thomas Andresen (V)
borgmester i Aabenraa, formand
for Det Sønderjyske Præsidium*

100 ÅR PÅ GRÆNSEN

**Historien om en af Danmarks
største græsrodsbevægelser**

Grænseforeningens historie 1920-2020

I denne bog fortæller forfatter og historiker Axel Johnsen for første gang den samlede historie om Genforeningen og Grænseforeningens oprettelse og om danskernes forhold til mindretallet i Sydslesvig.

Det er en sag, der engang var en livssag for danskerne, men som i dag klares via statsstøtten.

Grænseforeningen kan på sin 100 års fødselsdag se tilbage på veludført arbejde. Foreningen fortsætter indsatsen – nu ud fra tanken om, at erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland kan hjælpe danskerne i mødet med andre kulturer.

GYLDENDAL

Læs nye bøger om Genforeningen

Magasinet *Grænsen* giver dig inspiration til læseoplevelser i 2020

Af Malene Fenger-Grøndahl

Journalistisk historiefortælling

Journalist og historiker Simon Ankjærgaard er dykket ned i dagbøger, erindringsværker, avisartikler og breve fra nogle af de hovedpersoner,

som prægede de dramatiske begivenheder, der ledte frem til Genforeningen i 1920. Bogen er blevet til i samarbejde med Historisk Samfund for Sønderjylland og Det Danske Centralbibliotek i Sydslesvig og er illustreret med bl.a. fotos og valgplakater.

Simon Kratholm Ankjærgaard: 'Genforeningen 1920 - Da Danmark blev samlet'. Storyhouse. 400 sider, 399,95 kr. Er udkommet.

Sigurd fortæller om Genforeningen

Sigurd Barrett er kendt for at formidle både kristendom, mytologi og historie i øjenhøjde med børnene, og nu gør han det igen – denne

gang i en børnefagbog om Genforeningen. Fortællingen er spændende som et eventyr, og H.C. Andersen dukker da også op undervejs. Sigurd Barrett har desuden skrevet en række nye sange om Genforeningen og spiller 100 koncerter over hele landet i et samarbejde med Grænseforeningen.

Sigurd Barrett: 'Sigurd fortæller om Genforeningen'. Politikens Forlag. 208 sider, 249,95 kr. Er udkommet.

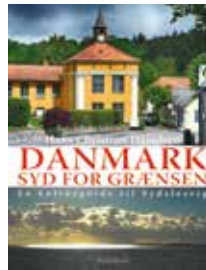

H.P. Hanssens begivenhedsrige liv som roman

En af hovedmændene bag Genforeningen, H.P. Hanssen, er hovedpersonen i forfatter Pernille Juhls nye roman *Genforening*.

Romanen følger ham fra hans opvækst i Sundeved gennem hans begivenhedsrige liv med vægt på årene op til Genforeningen.

Pernille Juhl: 'Genforening'. Juhls Forlag. Ca. 350 sider, 250 kr. Udkommer foråret 2020.

Kulturguide til Sydslesvig

Kulturredaktør på Flensborg Avis, Hans Christian Davidsen, guider i en ny bog til både kendte og mindre kendte steder i Sydslesvig, som rum-

mer fascinerende historier om samliv og konflikter mellem tysk og dansk, frisisk og sønderjysk. Bogen blev anmeldt i magasinet *Grænsen* nr. 5, 2019.

Hans Christian Davidsen: 'Danmark syd for grænsen. En kulturguide til Sydslesvig'. Hovedland. 232 sider, 249,95 kr. Er udkommet.

Et ægteskab og fælles kamp for det sønderjyske

I 1884 rejste den 25-årige Marie Fibiger fra sit hjem på Frederiksberg til Sønderjylland for med egne øjne at se 'det tabte land' og tale

med nogle af de dansksindede ledere. Især så hun frem til at mødes med den allerede da berømte Jens Jessen, der i 1882 havde afløst Gustav Johannsen som redaktør på Flensborg Avis. De mødtes da også, men mødet blev en skuffelse. Marie skriver til sine søstre: "Han er en begavet og udmærket og dygtig mand, men med en uheldig fremtræden og et uimodståeligt komisk sprog."

Tre år efter blev Marie Fibiger og Jens

Jessen alligevel gift, og det var en alliance mellem modsætninger. Deres historie er fascinerende stof, og det har forfatter Linda Lassen formet til en historisk roman, *Jens og Marie – en genforeningsroman*, som er forfatterens anden historiske roman om det sønderjyske spørgsmål.

Hendes første roman, *Men sko må jeg ha'*, udkom i 2014. Den handler om vandre lærerinden Henriette Gubi og den nationale kamp i Nordslesvig. Den nye roman foregår i Flensborg i årene helt op til Genforeningen.

"Ideen til *Jens og Marie – en genforeningsroman* fik jeg allerede, mens jeg skrev på romanen om Henriette Gubi, og den kan på mange måder ses som en fortsættelse og et supplement. Romanen om Henriette Gubi handler om en af græs-rødderne i den nordslesvigske nationalitetskamp, mens den nye bog handler om Jens og Marie Jessen, deres ægteskab og deres fælles kamp for at få også Flensborg og Mellemslesvig med til Danmark", fortæller Linda Lassen.

Linda Lassen: 'Jens og Marie – en genforeningsroman'. Forlaget Hovedland. 520 sider, 299,95 kr. Er udkommet.

Annonce

Flensborg Avis digital + tablet + cover iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 10.1

Læs Flensborg Avis når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPad 10.2 inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 10.1 inkl. cover. Pris pr. måned 195,- kroner

(Engangsbetaling: iPad 750 kr., Samsung 0 kr.)

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal (585,- kroner) og ved iPad engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital på pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Jeg vælger en:

- ☐ iPad 10.2 WiFi 32 GB inkl. cover
☐ Samsung Galaxy Tab A 10.1, WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn

Gade

Postnr. By

Telefon

E-mail

Dato Underskrift

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes. Alle informationer under fla.de/yArYj.

- ☐ Kontakt mig pr. mail
☐ Kontakt mig pr. brev
☐ Kontakt mig telefonisk
☐ Kontakt mig pr. newsletter

Foto: Allan Niss

Sigurd Barrett spiller 100 koncerter om Genforeningen i 2020. Grænseforeningens lokalforeninger står som arrangør af nogle af disse.

Sigurd Barrett fortæller om Genforeningen

I januar 2020 spiller Sigurd Barrett fem koncerter arrangeret af Grænseforeningens lokalforeninger: Sorø, Viborgeggen, Thy og Mors, Fredericia-Middelfart og Faaborg-Midtfyn. Det sker på følgende tidspunkter: 19. januar kl. 15.00: Victoria Teatret, Storgade 15, Sorø, 23. januar kl. 19.30: Bjergsnæs Efterskole, Arnbjerg Alle 10, Viborg, 24. januar kl. 19.30: Musikværket, Gasværksvej 60, Nykøbing Mors, 25. januar kl. 11.00: Den Lille Sal, Fredericia Teater, Prinsessegade 29, Fredericia, 25. januar kl. 19.30: Carl Nielsen Skolen, Lumbyvej 64, Årslev.

Kom til folkefest i Jelling i april 2020

Den historiske by Jelling inviterer den 24.-26. april 2020 til folkefest under overskriften 'Grænser og national identitet – før, nu og i fremtiden' i anledning af genforeningsjubilæet. Sigurd Barrett fortæller om Genforeningen, Lars Lilholt fremfører en ny genforeningssang, og trio Zenobia vil spille koncert for børn. Der vil også være rundtur på det lokale asylcenter, fælles-sang på Engelsholm Højskole samt debatarrangementet 'Grænsebegreb under forandring'. Initiativtager er Kirsten Rykind-Eriksen, der er formand for Grænseforeningens lokalforening Kreds 20.

Prominente gæster besøger afstemningsfester

En række prominente gæster besøger afstemningsfesterne i Sønderjylland i 2020. Afstemningsfesterne finder sted hvert år den 10. februar i Sønderjylland, da det var på denne dato, at det i 1920 blev afgjort ved en folkeafstemning, at Sønderjylland skulle tilhøre Danmark. Ifølge programmet deltager bl.a. kulturminister Joy Mogensen i Cuben, Christiansfeld, folketingsmedlem Bertel Haarder i Sdr. Hygum Forsamlingshus, og Friis Arne Petersen, Danmarks ambassadør i Tyskland, i Balle Forsamlingshus, Bredsten. Det er lokalforeningerne i Kolding, Rødding-Vejle, Vejle Veste-regn og Aabenraa, der er med til at arrangere afstemningsfesterne.

Foto: Roskilde kommune

100-året for folkeafstemningen i zone 1 markeres den 10. februar bl.a. i Christiansfeld, hvor kulturminister Joy Mogensen deltager.

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Med mindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle.
Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

Syddanmark

Faaborg-Midtfyn

15. januar kl. 19.00. Ferritslev Friskole, Lundsbjergvej 42, Ferritslev. Foredrag: "Genforeningens betydning for os i dag" ved historiker Per Grau Møller. Underholdning ved Horne Mandskor. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Faaborg-Midtfyn, Lokalhistorisk Forening Rolfsted, Nutidens Husmødre og Ferritslev Friskole. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe og kage).

25. januar kl. 19.30. Carl Nielsen Skolen, Lumbyvej 64, Årslev. Jazzkoncert ved Sigurd Barrett – "Genforeningen and all that jazz".

Fredericia-Middelfart

9. januar kl. 19.30. Trinitatis Sognegård, Trinitatis Kirke, Kongensgade 39B, Fredericia. Foredraget "Grænseland" ved Poul Duedahl, professor ved Aalborg Universitet. Foredraget bygger på Poul Duedahls bog af samme titel, som udgives af DR i foråret 2020 og danner grundlag for tv-serien af samme navn. Arrangeret i samarbejde med Fredericia Museums Venner og Trinitatis Kirkes menighedsråd.

18. januar kl. 11.00. Fredericia Bibliotek, Prinsessegade 27, Fredericia. "Foreningernes Lørdag", hvor vi vil fortælle om vores forening og markeringen af 100-året for Genforeningen.

25. januar kl. 11.00. Den Lille Sal, Fredericia Teater, Prinsessegade 29, Fredericia. Familiekoncert ved Sigurd Barrett – "Sigurd fortæller om Genforeningen". Arrangeret i

samarbejde med Fredericia Bibliotek. Pris: 50 kr. (billetter kan købes ved henvendelse til Bibliotekets Velkomstcenter biblioteket@fredericia.dk).

Haderslev

15. januar kl. 19.00. Vojens Musik- og Kulturhus, Vestergade 20, Vojens. Sangaften ved Michell Søndergaard Boysen. Tilmelding senest to hverdage før til Finn Lyster på 74 52 59 79 eller 28 31 42 41 eller llstr@post12.tele.dk. Tilmelding kan også ske til Peter Popp Andersen på 74 56 22 77 eller 20 66 76 22 eller kapopp@outlook.dk. Pris: 80 kr.

10. februar kl. 19.00. Hotel Norden, Storegade 55, Haderslev. Afstemningsfest med biskop Marianne Christiansen som festtaler. Underholdning ved Sønderjysk Kor. Tilmelding senest to hverdage før til Finn Lyster på 74 52 59 79 eller 28 31 42 41 eller llstr@post12.tele.dk. Eller til: Peter Popp Andersen på 74 56 22 77 eller 20 66 76 22 eller kapopp@outlook.dk. Pris: 120 kr. (ikke-medlemmer 150 kr.).

Holsted-Brørup

29. januar kl. 14.00. Sognegården, Vestergade 17, Holsted. Foredraget "Hvordan var det at være dansksindet syd for Kongeåen omkring 1900 og frem til 1920?" ved Jørgen Larsen, cand.mag. og fhv. museumsinspektør. Pris: 50 kr. (inkl. kaffebord).

Kolding

22. januar kl. 17.00. Hotel Vamdrup, Torvet 1, Vamdrup. Fortællekoncert ved Sigurd Barrett – "Sigurd fortæller om Genforeningen" og efterfølgende spisning. Arrangeret i samarbejde med Lokalhistorisk Forening for Vamdruppegnen. Tilmelding senest 16. januar på 26 90 95 63 eller 40 32 98 87. Pris: 250 kr. (inkl. koncert, mad, kaffe og kage).

10. februar kl. 19.00. Cuben, Østprøven 1, Christiansfeld. Afstemningsfest med kulturminister Joy Mogensen som festtaler. Underholdning ved Slesvigske Musikkorps. Tilmelding senest 5. februar til Henning Haugaard på 75 50 43 39

eller haugaardkolding@mail.tele.dk. Arrangeret i samarbejde med Udvalget til affoldelse af Nationale Mindesamvær, Kolding Kommune og Foreningen Norden. Pris: 50 kr. (Billetter kan købes i Christiansfeld Centret eller i netbutikken på Kolding Kommunes hjemmeside).

Rødding-Vejen

8. december kl. 14.00. Jarplunder Weg 14, Jarplund-Sankelmark, Handewitt. Adventsfest hos venskabsforeningen SSF Jaruplund, Veding og Sankelmark i Sydslesvig. Vi synger julesange, og skolebørnene går Luciaoptog. Tilmelding senest 2. december til Hans Harald Sørensen på 51 54 20 75 eller hhs111@gmail.com.

9. februar kl. 13.30. Skodborg Kirke, Brudepladsen 5, Skodborg, Rødding. Byvandring og foredraget "Afstemningsdagen i Skodborg genfortæles" ved Jørgen Larsen, forfatter til bogen "Kom hjem og stem".

10. februar kl. 19.00. Skodborg Vesterkro, Skodborg Vestergade 32, Rødding. Afstemningsfest med foredrag ved historiker Henrik Becker Christensen. Underholdning ved organist Ida Dahl.

10. februar kl. 19.30. Sdr. Hygum Forsamlingshus, Ribevej 51, Sdr. Hygum, Rødding. Afstemningsfest med folketingsmedlem Bertel Haarder som festtaler. Arrangeret i samarbejde med Sdr. Hygum Forsamlingshus, Sdr. Hygum Lokalhistorisk Forening, Rødding Lokalhistorisk Forening.

Sønderborg

9. februar kl. 13.30. Broagersalen, Broager-Hallen, Skolevej 5, Broager. Afstemningsfest med folketingsmedlem Bertel Haarder som festtaler. Underholdning ved Alssundorkestret og Broager Egnskor. Arrangeret i samarbejde med Broager Nationale Udvalg og Foreningen Norden. Pris: 75 kr. (inkl. kaffe og lagkage).

Tønder

21. januar kl. 18.00. Slogs Herreds Hus, Slogsherredsvej 20, Bylderup-Bov. Grønlangkålsspisning

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

og foredrag ved Torben Ølholm. Tilmelding senest 17. januar til Ingeborg Dahlmann på 74 76 24 01 eller 40 36 02 76. Tilmelding kan også ske til Torben Ravn på 21 43 23 90 eller torben.ravn@bbsyd.dk. Pris: 200 kr.

Vejle Vesteregn

21. januar kl. 19.00. Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2, Give. Foredrag ved Kirsten Rykind-Eriksen, etnolog og mag.art., med fokus på genstande, der ikke blot fortæller en personlig historie, men også lokal- og Danmarkshistorie. Medbring gerne genstande, der har med Sønderjyllands genforening med Danmark at gøre.

1. februar kl. 10.00. Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, Vejle. Udstillingen "Fra folkesag til venskabsbesøg", der fortæller historien om Grænseforeningens to lokalafdelinger i Vejle Kommune og deres formål og virke. Åben fra februar til maj 2020.

10. februar kl. 18.00. Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, Bredsten. Afstemningsfest med foredrag af Danmarks ambassadør i Tyskland, Friis Arne Petersen, om den aktuelle situation mellem Danmark og Tyskland. Underholdning ved forstanderparret Kathrine og Jakob Bonderup, Engelsholm Højskole. Tilmelding senest 1. februar til Kirsten Rykind-Eriksen på rykind@bbsyd.dk. Pris: 200 kr. (inkl. mad og drikke).

Ølgod og omegn

16. januar kl. 19.30. Kulturhuset, Vestergade 5, Ølgod. Foredraget "Sydslesvig i globaliseringens tegn" ved Christian Ulrich Terp, sognepræst i pastoratet Tim-Stadil-Vedersø.

Aabenraa

15. januar kl. 19.30. Højskolen Østersøen, Flensborgvej 48, Aabenraa. Foredrag ved forfatter Anna Elisabeth Jessen, der fortæller om sin roman "Om hundrede år". Tilmelding senest 10. januar på karenmargrethefink@gmail.com eller 21 20 19 32. Tilmelding kan også ske på jensovergaard49@gmail.com eller 40 10 81 42. Pris: 100 kr. (ikke-medlemmer 125 kr.)

9. februar kl. 14.00. Løjt Kirke, Kirkepladsen Løjt 14, Aabenraa. Festgudstjeneste med efterfølgende brødtort og kaffe i konfirmandhuset. Fællessang med "de forbudte sange" ved museumsinspektør Elsemarie Dam-Jensen. Arrangeret i samarbejde med Løjt og Genner menighedsråd, Løjt Forsamlingshus og Højskoleforeningen.

10. februar kl. 19.00. Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Afstemningsfest, hvor regionsrådsformand Stephanie Lose (V) ifølge programmet vil holde festtale. Efterfølgende foredrag ved rigsarkivar Hans Schultz Hansen og underholdning ved gruppen 'Opera På Gruppe', der i 2020 vil opføre operaen 'Grænsemarker' om H.P. Hanssen. Arrangeret i samarbejde med Historisk Samfund for Sønderjylland, Sprogforeningen, Sønderjysk Skoleforening, Frederiksklubben og Foreningen Norden.

Midtjylland

Randers og omegn

19. januar kl. 17.00. Johanneskirken mødelokale, Vorup Boulevard 29, Randers. Glant awten med festtale af Jørgen Bruun Christensen, næstformand i Grænseforeningen. Efterfølgende middag, sang og fortælling. Tilmelding til 86 42 80 81. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen for Mariagerfjord. Pris: 120 kr.

Ringkøbing og omegn

5. december kl. 07.30. Museumspladsen, Ringkøbing. Juletur til Flensborg med bus. Stop ved grænse-supermarked. Tilmelding senest 2. december til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen for Skjern-Tarm-Videbæk Egnen. Pris: 160 kr. (inkl. bus, kaffe og rundstykker).

9. januar kl. 19.00. Aktivitetscentret Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Nytårskur med 7-kantens kabaret samt champagne og kransekage. Tilmelding senest 6. januar til pmjohannsen@gmail.com

eller 29 26 89 43. Pris: 100 kr. (inkl. trakterement).

6. februar kl. 19.30. Aktivitetscentret Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Billedforedraget "Genforeningen – da Sønderjylland blev delt i 1920" ved lektor Jørn Buch. Tilmelding senest 3. februar til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe).

Samsø

19. januar kl. 11.00. Tranebjerg Kirke, Tingvej 2, Tranebjerg, Samsø. Festgudstjeneste med gæstepredikant Mette Bock, der er tidligere kirke- og kulturminister og tidligere formand for Grænseforeningen. Underholdning ved Søholm Opera. Efterfølgende kaffebord i sognehuset.

Silkeborg-Hammel og omegn

9. januar kl. 18.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Nytårskur. Tilmelding senest 5. januar til Grethe Svendsen på 21 77 91 10 eller grethesvendsen15@gmail.com. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden. Pris: 200 kr. (inkl. trakterement).

30. januar kl. 14.00. Linå Sognehus, Linåbuen 1, Silkeborg. Sangforedraget "Sange og anekdoter fra grænselandet" ved Johan Herold.

10. februar kl. 19.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Afstemningsfest med foredraget "Eventyret der blev væk – kampen om Genforeningen 1918-1920" ved Jørgen Fink, dr.phil. i historie. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe og brød).

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

5. december kl. 08.00. Skjern Rutebilstation, Bredgade 21B, Skjern. Juletur til Flensborg. Se program for Grænseforeningen Ringkøbing.

3. januar kl. 15.00. AktivitetsCenter Skjern, Nygade 48, Skjern. Nytårskur med fællessang, champagne og kransekage.

Viborgegnen

23. januar kl. 19.30. Bjergsnæs Efterskole, Arnbjerg Alle 10, Viborg.

Jazzkoncert ved Sigurd Barrett – “Genforeningen and all that jazz”. Arrangeret i samarbejde med Viborg Højskoleforening. Pris: 100 kr. (Billetter købes på nembillet.dk).

Nordjylland

Hvetbo Herred

22. januar kl. 19.30. Jetsmark Sognegård, Bredgade 98, Pandrup. Foredraget “De kirkelige forhold i Nordslesvig op til Genforeningen i 1920” ved C.C. Jessen, pastor emeritus. Arrangeret i samarbejde med Jetsmark Menighedsråd.

Mariagerfjord

19. januar kl. 17.00. Johanneskirken mødelokale, Vorup Boulevard 29, Randers. Glant awten. Se program for Grænseforeningen for Randers og omegn. Tilmelding senest 10. januar på 21 79 45 27 eller 61 27 41 75.

3. februar kl. 15.00. “Den brette Skole”, Elkærvej 2, Skelund. Foredrag ved Lars Henningsen, fhv. forskningsbibliotekar ved Dansk Centralbibliotek i Flensborg. Arrangeret i samarbejde med “Den brette Skole”.

Thy og Mors

24. januar kl. 19.30. Musikværket, Gasværksvej 60, Nykøbing Mors. Jazzkoncert ved Sigurd Barrett – “Genforeningen and all that jazz”. Pris: 175 kr. (billetter kan købes på nembillet.dk eller ved indgangen).

Sjælland

Dianalund og Stenlille

6. februar kl. 19.30. Degneparken, Dianalund. Foredrag ved Anke Spo-

rendonk, der vil fortælle om sine mange år i Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW). Pris: 40 kr.

Næstved

17. januar kl. 18.00. Sognegården, Skt. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. Grønlangkålsspising med efterfølgende underholdning af New or’ Nielsens Jazzorkester. Tilmelding senest 10. januar til 55 73 26 35 eller larsbjerre2@outlook.dk. Tilmelding kan også ske til 21 45 29 72 eller carlrita@turbopost.dk. Pris: 220 kr. (inkl. mad).

Sorø

19. januar kl. 15.00. Victoria Teatret, Storgade 15, Sorø. Fortællekoncert ved Sigurd Barrett – “Sigurd fortæller om Genforeningen”. Pris: 100 kr.

5. februar kl. 19.00. CF-bygningen, Værkerne, Frederiksvej 27, Sorø. Foredrag ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig og tidligere Europa-, justits- og kulturminister i Slesvig-Holsten. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Sorø.

Hovedstaden

Hillerød

11. januar kl. 14.30. Frivilligcenter Hillerød, Fredensvej 12C, Hillerød. Nytårskur med underholdning ved pianist og komponist Bodil Heister. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

10. februar kl. 14.30. “Kedelhuset”, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredrag ved Hans Jørgen Bonnichsen, der fortæller om sin opvækst i grænselandet. Pris: 30 kr. (ikke-medlemmer 50 kr.).

Hørsholm

20. november kl. 19.30. Kokkedal Kirke, Højmosen Vænge 2A, Hørsholm. Foredraget “Genforeningen – har Danmark fortjent Sønderjylland?” ved forfatter Erling Jepsen. Pris: 50 kr. (inkl. sandwich, vin og vand) (ikke-medlemmer 100 kr.).

29. januar kl. 19.30. Kokkedal Kirke, Højmosen Vænge 2A, Hørsholm. Foredrag ved Hans Jørgen Bonnichsen, tidligere cheffkriminalinspektør, der vil fortælle om sin opvækst i grænselandet. Efterfølgende generalforsamling. Pris: 50 kr. (inkl. sandwich, vin og vand) (ikke-medlemmer 100 kr.).

København og Frederiksberg

10. februar kl. 18.00. Restaurant Allegade 10, Allegade 10, Frederiksberg. Foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis, der vil fortælle om sin nye bog “Danmark syd for Grænsen”. Tilmelding senest 5. februar til gkf@graensekf.dk. Pris: 300 kr. (inkl. gule ærter, pandekager og kaffe).

Foredrag/møder og ture/rejser:
cjj@graenseforeningen.dk.
Deadline: 1. januar 2020.

Vær opmærksom på at
arrangementer, der optræder
i kalenderen, kan være afholdt,
når du modtager magasinet
Grænsen, da distributionen
strækker sig over 5 dage

Protoktor: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk,
tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk,
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen,
Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun
Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau
Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller,
Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Max Kahrman, Frederiksberg
Frigga Loeck, Frederiksberg

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

POST

PP

DANMARK

Sorteret Magasinpost
ID-nr. 42138

Foto Roses Forever

'Genforeningsrosen' kan erhverves i landets havecentre fra foråret 2020.

En genforeningsrose er en genforeningsrose

Af Alexander Leicht Rygaard

En ny rose ved navn 'Genforeningsrosen' kommer til salg i hele Danmark i foråret 2020. En del af overskuddet fra salget går til unge sydslesvigeres ophold på efterskoler i Danmark

I den fede, fynske muld på markerne ikke langt fra Bogense er der plantet rækker med en særlig slags rose, der først skal blomstre i sommeren 2020. Til foråret vil rosen blive sat til salg i hele Danmark. Det sker i anledning af 100-året for Genforeningen i 2020 og på initiativ af Grænseforeningen. En del af overskuddet fra salget vil gå til unge sydslesvigeres efterskoleophold i Danmark via Anne-Marie og Viggo Bønnerups Fond.

Det er rosenforædler Rosa Eskelund, indehaver af Roses Forever, som har udviklet rosen, der passende har fået navnet 'Genforeningsrosen'. Hun er glad for på denne måde at være en del af genforeningsmarkeringen.

"Jeg er meget beæret over at være blevet spurgt. En rose har en symbolbetydning som ingen anden blomst.

Genforeningsrosens delvist hvide farve symboliserer fred, hvilket netop var tilfældet efter Første Verdenskrig", siger Rosa Eskelund.

Netop rosens kulturhistoriske betydning kom også frem, da kronprinsesse Mary for tredje gang døbte en af Rosa Eskelunds roser ved åbningen af Odense Blomsterfestival i 2017. Dengang valgte kronprinsesse Mary at citere den amerikanske forfatter Gertrud Stein (1874-1946), der i digtet 'Sacred Emily' fra 1913 formulerede sentensen 'Rose is a rose is a rose' (En rose er en rose er en rose), der er en af litteraturhistoriens ofte citerede linjer.

Ud over kronprinsesse Mary har Ghita Nørby døbt roser, der er udviklet af Rosa Eskelund. Det er endnu ikke offentliggjort, hvem der skal døbe 'Genforeningsrosen'.

Al henvendelse til Grænseforeningen
info@grænseforeningen.dk • Telefon 33 11 30 63